

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 13. lokakuuta 2023
(OR. en)

14191/23

AG 118
EMPL 484
SOC 681
MIGR 338
COH 72
SAN 586

SAATE

Lähettiläjä:	Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine DEPREZ
Saapunut:	12. lokakuuta 2023
Vastaanottaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri
Kom:n asiak. nro:	COM(2023) 577 final
Asia:	KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE Väestörakenteen muutos Euroopassa: toimintavälineistö

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2023) 577 final.

Liite: COM(2023) 577 final

Bryssel 11.10.2023
COM(2023) 577 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

Väestörakenteen muutos Euroopassa: toimintavälineistö

1. JOHDANTO

Ihmiset kaikkialla Euroopassa elävät entistä pidempään ja terveempinä. Elinajanodote on kasvanut viime vuosikymmeninä Euroopan laaja-alaisen sosiaalisen ja taloudellisen edistyneisyyden ansiosta. Siihen kuuluvat muun muassa elintason ja koulutukseen pääsyn parantuminen sekä terveydenhuollon ja lääketieteen edistyminen. Elinajanodotteen kasvaessa Euroopan on rakennettava pitkäikäisyyteen perustuva yhteiskunta, jossa arvostetaan iäkkäänä elettyä elämää, voimaannutetaan iäkkäitä kansalaisia ja edistetään sekä nykyisten että tulevien sukupolvien hyvinvointia.

Väestörakenteen muutos vaikuttaa kuitenkin suoraan EU:n inhimilliseen pääomaan ja kilpailukykyyn. Väestön ikääntymisen ja työikäisen väestön vähenemisen odotetaan pahentavan työvoimapulaa ja lisäävän julkisten varojen käyttöön kohdistuvaa painetta. Väestön ikääntymisellä on todennäköisesti huomattava vaikutus myös investointeihin, tuottavuuteen ja yritystoimintaan. Lisäksi väestörakenteen muutos vaikuttaa demokraattisten yhteiskuntiemme sosiaaliseen, alueelliseen ja sukupolvien väliseen yhteenkuuluvuuteen, koska se kohdistuu joihinkin jäsenvaltioihin ja alueisiin enemmän kuin toisiin.

Eurooppa-neuvosto kehotti kesäkuussa 2023 antamissaan päätelmissä luomaan välineistön, jolla vastataan väestökehityksen haasteisiin ja erityisesti niiden vaikutukseen Euroopan kilpailuun. Kansalaiset odottavat EU:n ja jäsenvaltioiden hallitusten yhteistä toimintaa väestörakenteen muutoksen ja sen vaikutusten hallitsemiseksi. Asiaankuuluvien toimintapolitiikkojen yhteydessä olisi noudatettava sukupuolten tasa-arvon ja sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden periaatteita¹, niiden olisi perustuttava paikallisiin realiteetteihin, joissa otetaan huomioon maaseutualueet ja syrjäiset alueet. Lisäksi niihin olisi sisällytettävä muita maailmanlaajuisia megatrendejä, kuten vihreä ja digitaalinen siirtymä. Tehtävän laajuus edellyttää koordinoitua, koko hallinnon käsittävää lähestymistapaa, johon kaikki talouden ja yhteiskunnan toimijat osallistuvat demokraattisesti ja kattavasti. Väestörakenteen kehityssuuntauksia voidaan näillä keinoin hallita niin, että vahvistetaan Euroopan selviytymiskykyä yleisesti, kuten EU:n kansalaiset korostivat Euroopan tulevaisuutta käsitelleessä konferenssissa².

Väestörakenteen muutos määräytyy ensisijaisesti yksilöiden ja perheiden tekemien elämänvalintojen perusteella. EU:n ja kansallisten toimintapolitiikkojen avulla pitäisi kuitenkin pyrkiä varmistamaan, että ihmiset Euroopassa voivat toteuttaa toiveensa. Tätä varten olisi mukautettava asiaankuuluvan tason julkisia politiikkoja ja tukea, jotta voidaan

- i. sovittaa paremmin yhteen **perhe-elämä ja palkkatyö**, erityisesti varmistamalla laadukkaan lastenhoidon saatavuus ja hyvä työ- ja yksityiselämän tasapaino sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi

¹ Sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus on ajatus reiluudesta tai oikeudenmukaisuudesta eri sukupolvien välillä. Sitä voidaan soveltaa lasten, nuorten, aikuisten ja ikääntyneiden välisen sekä tällä hetkellä elävien ja tulevien sukupolvien välisen dynamiikan oikeudenmukaisuuteen. Se liittyy useisiin aloihin ja sisältää erilaisia aiheita, kuten taloudellisen tai sosiaalisen oikeudenmukaisuuden, elintason tai ilmastonmuutoksen.

² Euroopan tulevaisuutta käsittelevä konferenssi, raportti lopputuloksista, toukokuu 2022 (15. ehdotus: väestörakenteen muutos).

- ii. tukea ja voimaannuttaa **nuoria sukupolvia** menestymään ja kehittämään taitojaan sekä helpottaa heidän pääsyään työmarkkinoille ja mahdollisuuksiaan saada kohtuuhintaisia asuntoja
- iii. tukea **vanhempia sukupolvia** ja ylläpitää heidän hyvinvointiaan uudistuksilla, joihin liitetään asianmukaisia työmarkkinapolitiikkoja ja työpaikkojen toimintalinjoja
- iv. auttaa tarvittaessa täyttämään työvoimavaje **hallitun laillisen muuttoliikkeen** avulla täydentäen kaikin tavoin unionin sisältä tulevan osaamisen hyödyntämistä.

EU:n välineet – sääntelyvälineet, poliittiset kehykset ja rahoitus – olisi yhdistettävä tehokkaasti kansallisiin ja alueellisiin toimintapolitiikkoihin, joilla voimaannutetaan ja autetaan kaikkia sukupolvia toteuttamaan elämänvalintojaan ja potentiaaliaan taloudessa ja yhteiskunnassa.

2. VÄESTÖRAKENTEEN MUUTOS MUOKKAA TALOUKSIAMME JA YHTEISKUNTIAMME

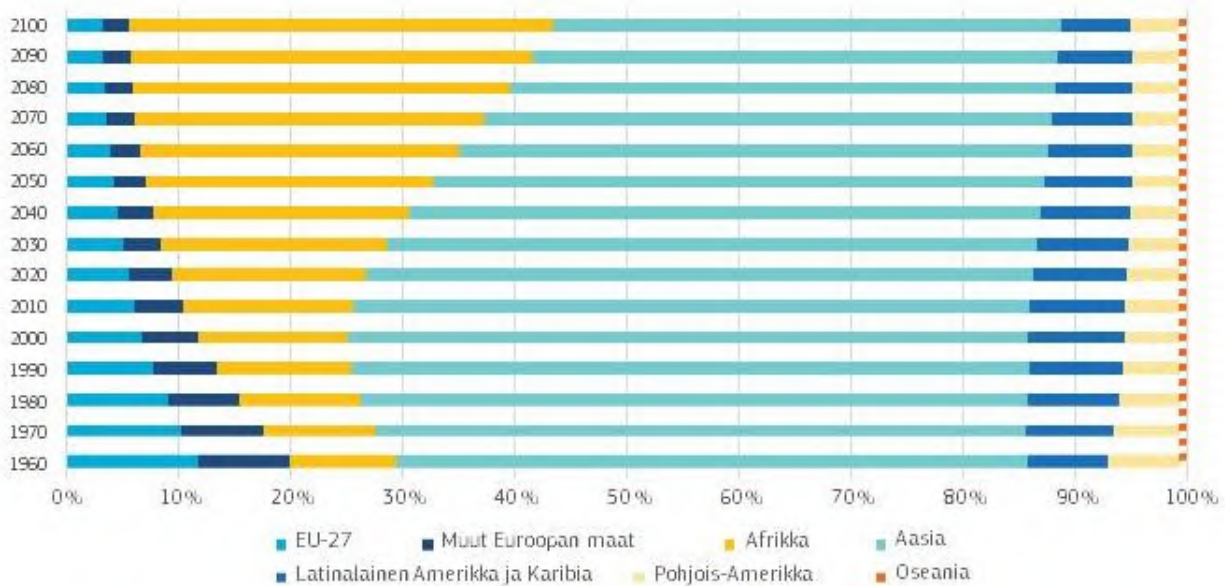
Tulevina vuosina EU:n väestön väheneminen ja jatkuva ikääntyminen uhkaavat vaikuttaa kielteisesti EU:n pitkän aikavälin kilpailukykyyn. Maailman väestön ennustetaan kasvavan koko 2000-luvun ajan, ja väestön ikääntyminen on yhä merkittävämpi kehityssuunta maailmanlaajuisesti³. Väestörakenteen muutoksen suunta ja tahti vaihtelevat maittain, ja suuren osan maailman väestönkasvusta ennustetaan tapahtuvan matalan tulotason maissa. EU:ssa väestön ikääntymisen ja syntyvyyden laskun vuoksi väestömäärän huippu saavutetaan noin vuonna 2026, ja se vähenee vähitellen tulevina vuosikymmeninä. EU:n työikäisen väestön ennustetaan vähenevän (57,4 miljoonalla vuoteen 2100 mennessä) ja vanhushuoltosuhteen kasvavan (33 %:sta 60 %:iin vuoteen 2100 mennessä)⁴. Näiden suuntausten seurauksena EU:n osuus maailman väestöstä pienenee edelleen (nykyisestä 6 %:sta alle 4 %:iin vuonna 2070⁵), mikä saattaa pienentää sisämarkkinoiden suhteellista painoarvoa maailmantaloudessa ja vähentää EU:n geopoliittista vaikutusvaltaa.

³ Yhdistyneiden kansakuntien taloudellisten ja sosiaalisten asiain osasto, väestöjaosto, World Population Prospects 2022.

⁴ Employment and Social Developments in Europe Annual Review, SWD(2023) 248 final.

⁵ Ks. kertomus väestönmuutoksen vaikutuksesta, COM(2020) 241 final. The impact of demographic change – in a changing environment, SWD(2023) 21 final.

ARVIOITU JA ENNUSTETTU OSUUS MAAILMAN VÄESTÖSTÄ MANTEREITTAIN VUOSINA 1960–2100 (%)

Väestörakenteen muutos – jos siihen ei puututa – voi entisestään pahentaa työvoimapulaa ja aiheuttaa pullonkauloja talouteen. EU:ssa työvoimapula on jo tällä hetkellä ennätystasolla, ja työikäisen väestön väheneminen on vain yksi monista siihen vaikuttavista tekijöistä. STEM-alojen (luonnontieteet, teknologia, insinööritieteet ja matematiikka), tieto- ja viestintätekniikan, rakentamisen ja hoitotyön sekä liikenteen (erityisesti kuorma-auton ja linja-auton kuljettajat) ammattilaisille on suuri kysyntä useissa jäsenvaltioissa ja useilla alueilla⁶. Kun suuret ikäluokat (jotka ovat syntyneet 1940-luvun puolivälistä 1960-luvun puoliväliin) jäävät eläkkeelle 2030-luvun puoliväliin mennessä, sekä korkeaa että matalaa ammattiosaamista edellyttävien töiden tekijäpulan ennustetaan kasvavan huomattavasti, jos kompensoivat suuntaukset puuttuvat. Työvoiman aktivointi ja palkankorotukset ammateissa, joihin vaikutukset erityisesti kohdistuvat, voivat lieventää työvoimapulaa. Jos tukena ei ole tuottavuuden kasvua, työvoimakustannusten kasvu voi kuitenkin vaikuttaa myös EU:n yritysten kilpailukykyyn suhteessa kilpailijoihin muissa suurissa talouksissa.

Väestörakenteen muutos voi luoda uusia mahdollisuuksia eri aloilla, mutta se myös lisää tiettyjä strategisten riippuvuuksien riskejä. Euroopan väestön ikääntymisen ennustetaan nostavan ”senioritalouden”⁷ potentiaalin 28,1 prosenttiin suhteessa EU:n BKT:hen vuonna 2025. Pitkäikäisyyteen perustuvassa yhteiskunnassa avautuu mahdollisuuksia eri sektoreilla ja aloilla, kuten teknologiassa, terveydenhuollossa ja hoitoalalla, lääketieteessä, ravitsemuksessa ja hyvinvoinnissa, koulutuksessa ja elinikäisessä oppimisessa, liikenteessä ja rahoituspalveluissa sekä yhteisötaloudessa. Väestörakenteen muutokset vaikuttavat myös tiettyjen kriittisten lääkkeiden saatavuuteen lisäämällä ikääntymiseen liittyviin sairauksiin ja geriatriseen hoitoon

⁶ Employment and Social Developments in Europe Annual Review, SWD(2023) 248 final.

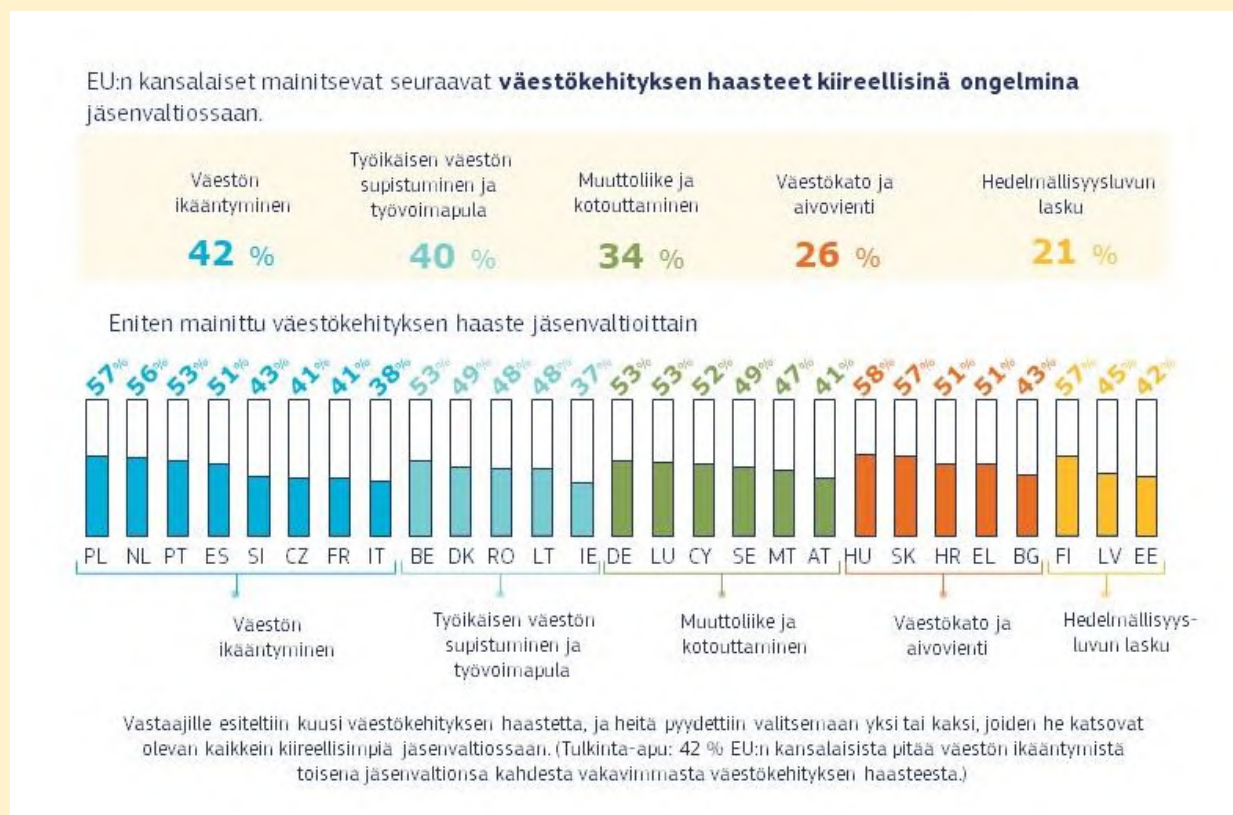
⁷ ”Senioritaloudessa” taloudellinen toiminta palvelee vähintään 50-vuotiaiden tarpeita. Sillä tarkoitetaan esimerkiksi tuotteita ja palveluja, joita vähintään 50-vuotiaat ostavat, ja heidän varojensa käytön luomaa muuta taloudellista toimintaa. Euroopan komissio (2018), The silver economy – Final report, Euroopan unionin julkaisu- ja tiedotustoimisto.

räätälöityjen lääkkeiden kysyntää ja vaikuttamalla siten lääkkeiden tutkimuksen ja kehittämisen painopisteisiin. Lisäksi työvoimapula voi haitata paikallisen tuotannon lisäämistä.

Väestörakenteen muutos pahentaa tuottavuushaastetta. Tuottavuuden paraneminen, johon osittain vaikuttavat innovointi ja automaatio (esimerkiksi robotiikan käyttö ja tekoäly), sekä tähän kehitykseen liittyvä palkkojen kertyminen voivat tarjota ”pitkäikäisyysosinkoa”, joka auttaa tasapainottamaan työikäisen väestön vähenemistä. Tuottavuuden jatkuva kasvu voi kuitenkin osoittautua haastavaksi, erityisesti kun vanhempien sukupolvien alhaisemmat säästämistä ohjaavat resursseja kulutukseen tuotantoinvestointien sijaan. Ikääntyneet työntekijät voivat myös olla enemmän huolissaan tarpeesta päivittää osaamistaan. Lisäksi väestön ikääntyminen vähentää yritystoimintaa, koska vanhemmat ikäluokat perustavat epätodennäköisemmin uusia yrityksiä ja sukupolvenvaihdos liiketoiminnassa muuttuu monimutkaisemmaksi ja harvinaisemmaksi.

Millaisena eurooppalaiset näkevät väestörakenteen muutoksen ja sen seuraukset?

Eurobarometrin uusien tutkimustulosten mukaan seitsemän kymmenestä eurooppalaisesta katsoo, että väestökehitys vaarantaa EU:n pitkän aikavälin taloudellisen **vaurauden ja kilpailukyvyn**.

Suurin osa eurooppalaisista (51 %) on sitä mieltä, että väestörakenteen muutoksen hallinnan olisi **säilyttävä poliittisena painopisteenä** sekä EU:ssa että jäsenvaltioissa, ja suuri enemmistö (85 %) katsoo, että tämä edellyttää **tiivistä yhteistyötä hallinnon kaikkien tasojen välillä**.

Kun kansalaisilta kysyttiin poliittisista ratkaisuista, heidän suosimansa väestön ikääntymistä

koskevat toimenpiteet ovat varmistaa riittävät **eläkkeet**, jotka ovat kohtuuhintaisia **tuleville sukupolville** (49 %), ja tarjota laadukkaita, kohtuuhintaisia **terveydenhuoltopalveluja** (49 %). Työmarkkinoilla kansalaiset pitävät tehokkaimpina **nuorisotyöttömyyttä** vähentäviä toimia (61 %) ja toiseksi tehokkaimpina **työ- ja yksityiselämän tasapainottamista** koskevia toimintapolitiikkoja (48 %)⁸.

Väestön ikääntyminen lisää julkisten varojen käyttöön kohdistuvia paineita. Työikäisen väestön supistumisen johdosta henkilökohtaisista tuloveroista ja sosiaaliturvamaksuista saatavat tulot vähenevät. Toisaalta terveydenhuoltoon, pitkäaikaishoitoon ja eläkkeisiin liittyvien menojen arvioidaan väestön ikääntyessä kasvavan BKT:hen suhteutettuna 24,6 prosentista vuonna 2019 lähes 27 prosenttiin vuonna 2040⁹. Näin ollen julkisten varojen käyttöön kohdistuva paine voi vähentää finanssipoliittista liikkumavaraa, joka on käytettävissä investointeihin muihin toimintapolitiikan painopisteisiin, kuten vihreään ja digitaaliseen siirtymään. Lisäksi ikääntyvä yhteiskunta tarvitsee investointeja mukautettuihin liikkuvuus- ja infrastruktuuriratkaisuihin¹⁰, jotka voivat hyödyttää koko väestöä ja jotka voidaan toteuttaa vihreällä ja digitaalisella tavalla.

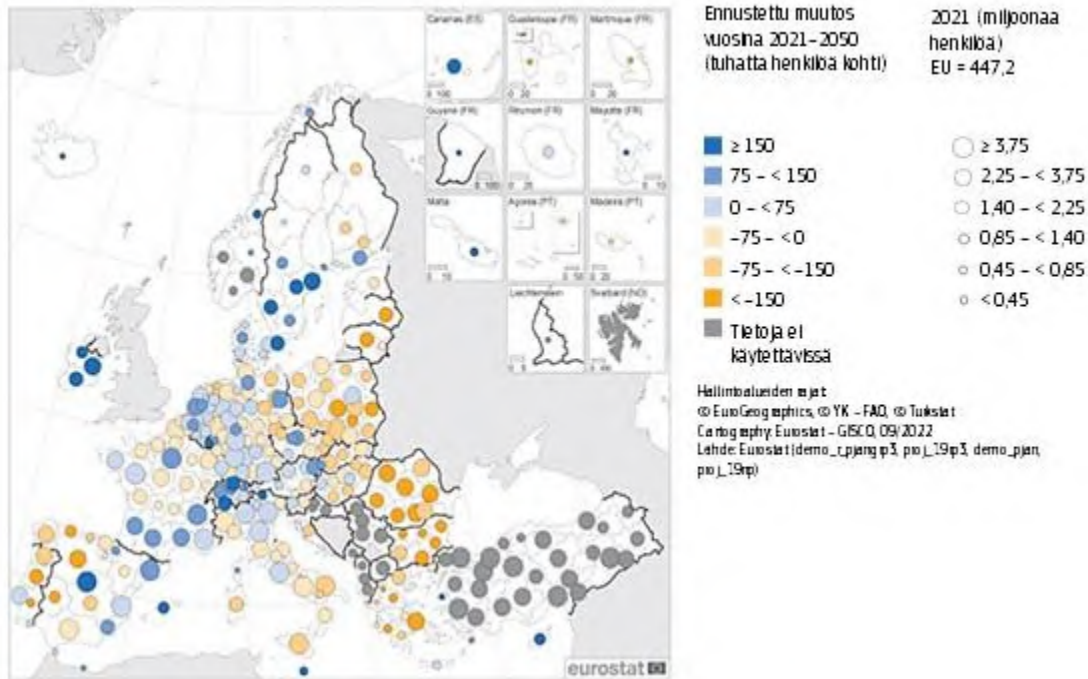
EU:n väestörakenteen muutos on vuorovaikutuksessa muiden maailmanlaajuisien megatrendien, kuten vihreän ja digitaalisen siirtymän, kanssa. Hiilipäästöt liittyvät läheisesti tulotasoon mutta myös kuluttajien ikäprofiiliin. Vaikka iäkkäät ihmiset kuluttavat vähemmän absoluuttisesti, he asuvat yleensä pienemmissä kotitalouksissa ja tarvitsevat enemmän energiaa, mikä lisää päästöjä asukasta kohti. Heitä asuu myös enemmän maaseudulla, missä riippuvuus auton käytöstä on suurempi. Kun ikääntyneiden osuus väestöstä kasvaa, on arvioitu, että yli 65-vuotiaat aiheuttavat vuoteen 2060 mennessä jopa 39 prosenttia päästöistä. Samaan aikaan ilmastonmuutoksella ja ilman saastumisella on haitallisia vaikutuksia väestön, erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien, kuten ikääntyneiden, kuolleisuuteen ja sairastuvuuteen. Ilmastokriisi ja ympäristön tilan heikkeneminen voivat vaikuttaa myös lasten hankkimista koskeviin valintoihin. Digitaalisen siirtymän yhteydessä teknologia voi tehdä terveydenhuollosta ja pitkäaikaishoidosta kustannustehokkaampia ja parantaa palvelujen saatavuutta ja laatua, myös maaseutualueilla ja syrjäisillä alueilla sekä vammaisten tai liikuntarajoitteisten henkilöiden kannalta. Huono digitaalinen infrastruktuuri ja heikot digitaaliset taidot voivat kuitenkin pahentaa alueiden, ryhmien ja sukupolvien välisiä eroja.

⁸ Flash-eurobarometri 534, Demographic change in Europe (Fieldwork: 1.9.–14.9.2023).

⁹ Euroopan komissio (2021), The 2021 Ageing Report, Economic & Budgetary Projections for the EU Member States.

¹⁰ Ks. Final Report of the High-Level Group the Future of Social Protection and of the Welfare State in the EU (2023).

VÄESTÖN KEHITYS VUOSINA 2021–2050

Alueelliset erot uhkaavat lisääntyä jäsenvaltioissa ja niiden välillä. Joihinkin alueisiin kohdistuu useiden haasteiden yhdistelmä: väestö ikääntyy, korkeakoulutettujen osuus on alhainen eikä kasva ja nuoret ja koulutetut muuttavat muualle. Tämän myötä nämä alueet saattavat päätyä osaamiskehitysloukkuun, joka rajoittaa niiden kykyä rakentaa kestäviä, kilpailukykyisiä ja tietoon perustuvia talouksia¹¹. Väestörakenteen muutosten ja rakenteellisten muutosten seurauksena monilla vähemmän kehittyneillä alueilla ja maaseutualueilla on yhä enemmän työvoima- ja osaamisvajetta sekä heikko alueellinen kilpailukyky ja kyky houkuttaa investointeja. Joissakin maissa vallitsee kaupunkien ja maaseudun välinen kahtiajako¹². Tällaiset alueelliset erot heikentävät myös sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja luottamusta Euroopan demokraattisiin instituutioihin ja prosesseihin¹³.

3. TOIMINTAPOLIITTISET VÄLINEET: VÄESTÖRAKENTEEN MUUTOKSEN KÄSITTELY JA HALLINTA

Poliittisten päättäjien on kaikilla tasoilla luotava ympäristö, jonka avulla ihmiset kaikkialla unionissa voivat toteuttaa elämänvalintojaan ja sovittaa perhe- ja työelämänsä yhteen. Näiden toimien täydentämiseksi laillinen muuttoliike ja EU:ssa laillisesti oleskelevien

¹¹ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – *Osaamispotentiaali käyttöön Euroopan alueilla*, COM(2023) 32 final.

¹² Koheesio Euroopassa kohti vuotta 2050 mentäessä, kahdeksas kertomus taloudellisesta, sosiaalisesta ja alueellisesta yhteenkuuluvuudesta, SWD(2022) 24 final.

¹³ Euroopan komissio (2021), *The Demographic Landscape of EU Territories*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg.

kolmansien maiden kansalaisten tehokas kotouttaminen voivat auttaa lievittämään työmarkkinapaineita ja antaa lisäpontta innovointiin ja yrittäjyyteen. Käytettävissä on jo kattava joukko EU:n toimintapolitiikan välineitä, joilla jäsenvaltioita tuetaan väestörakenteen muutoksen ja sen vaikutusten hallinnassa. Tässä tiedonannossa esitetty välineistö perustuu parhaisiin ja lupaavimpiin käytäntöihin eri puolilta unionia ja täydentää kansallisen tason toimia. Välineistöä laadittaessa on tunnustettu tarve ottaa huomioon väestörakenteen muutosten alueellinen ulottuvuus erityisesti alueilla, joilla väestö vähenee ja joilta muuttaa pois paljon nuoria työntekijöitä ("aivovienti").

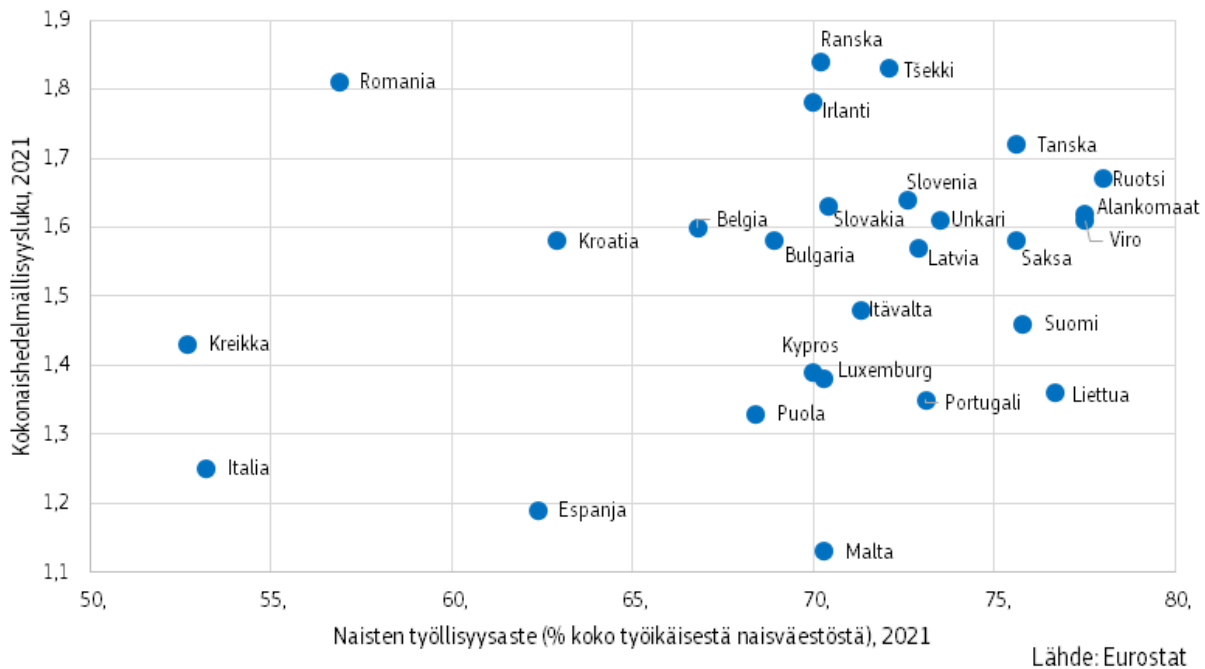
KOKONAISVALTAINEN LÄHESTYMISTAPA VÄESTÖRAKENTEEN MUUTOKSEEN

3.1. Perhe-elämän ja palkkatyön yhteensovittaminen

Kaikkia on tuettava, jotta he voivat valita sekä uran että perheen. Valinta haluta lapsia on henkilökohtainen. Elämänlaatu, hoidon ja asuntojen saatavuus sekä työmahdollisuudet ja riittävä toimeentulo voivat kuitenkin vaikuttaa tällaisiin valintoihin. Yhä useampi nuori lykkää perheen perustamista koskevaa päätöstä tai rajoittaa perheensä kokoa. Monet heistä, erityisesti korkeasti koulutetut naiset, kertovat kuitenkin kysyttäessä haluavansa enemmän lapsia kuin heillä todellisuudessa on. Keskeisiä perheen todellisen ja toivotun koon välistä kuilua selittäviä tekijöitä ovat muun muassa vaikeudet sovittaa yhteen työ- ja hoitovelvollisuudet, sukupuolten jatkuva eriarvoisuus sekä työllisyysnäkyymiin, elinkustannuksiin ja asumiseen liittyvä taloudellinen ja sosiaalinen epävarmuus.

NAISTEN TYÖLLISYYSASTEET JA HEDELMÄLLISYYSLUVUT EU:SSA

EU:n vuodeksi 2030 asettaman työllisyysastetta koskevan tavoitteen¹⁴ saavuttamiseksi on pyrittävä vähintään puolittamaan sukupuolten välinen työllisysero vuoteen 2019 verrattuna. Naisten työmarkkinaosallistumisen lisääminen voisi olla tehokkaimpia keinoja puuttua väestön ikääntymisen kielteisiin seurauksiin¹⁵. Viime vuosikymmeninä tapahtuneista parannuksista huolimatta naisten osallistuminen työmarkkinoille on edelleen vähäisempää kuin miesten. EU:ssa naisten työllisyysaste on edelleen 10,7 prosenttiyksikköä miesten työllisyysastetta alhaisempi ja vaihtelee huomattavasti jäsenvaltioiden välillä (20,1 prosenttiyksikköä Romaniassa ja 1,4 prosenttiyksikköä Liettuassa).¹⁶ Joissakin jäsenvaltioissa – kuten **Ruotsissa ja Tanskassa** – naisten työllisyysaste on suhteellisen korkea, yli 75 prosenttia (ja sukupuolten työllisysero on keskimääräistä pienempi), ja niiden hedelmällisyysluku on myös suhteellisen korkea EU:n vertailussa. Naiset työskentelevät kuitenkin lähes kaikissa jäsenvaltioissa, myös edellä mainituissa, miehiä useammin osaaikaisesti, ja sukupuolten palkkaero on edelleen huomattava, erityisesti naisilla, joilla on lapsia. Lisäksi jäsenvaltioiden välillä on huomattavia eroja¹⁷.

Palkaton hoitotyö esti EU:ssa arviolta 7,7:ää miljoonaa naista pääsemästä työmarkkinoille. Sitä vastoin tämä koskee vain 450 000:ta miestä¹⁸. Pikkulasten äitien osallistuminen työmarkkinoille on jopa heikentynyt kahden viime vuosikymmenen aikana¹⁹, mikä vaikuttaa

¹⁴ Vuonna 2021 pidetyssä Porton sosiaalialan huippukokouksessa EU:n valtioiden ja hallitusten päämiehet tukivat Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevassa toimintasuunnitelmassa vuodeksi 2030 asetettua työllisyyden yleistavoitetta, jonka mukaan pyritään siihen, että vähintään 78 prosenttia 20–64-vuotiaista on työllistettynä vuoteen 2030 mennessä.

¹⁵ Euroopan komissio (2019), Demographic Scenarios for the EU: Migration, population and education. Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg.

¹⁶ Ks. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari: sosiaali-indikaattoreiden tulostaulu.

¹⁷ Vuonna 2021 naisten keskimääräinen bruttotuntipalkka EU:ssa oli keskimäärin 12,7 prosenttia pienempi kuin miesten. Suurin sukupuolten välinen palkkaero EU:ssa oli Virossa (20,5 %) ja pienin Luxemburgissa (–0,2 %).

¹⁸ Euroopan tasa-arvoinstituutti (2020), Gender inequalities in care and consequences for the labour market.

¹⁹ Employment and Social Developments in Europe Annual Review, SWD(2023) 248 final.

usein heidän uraansa ja tuloihinsa vuosien ajan. Myös hoidon intensiteetti on merkittävä: vain 35 prosenttia omaishoitajista, jotka tarjoavat hoitoa yli 40 tuntia viikossa, käy töissä (osuus on 71 % alle 10 tuntia hoitavista)²⁰. Naiset ovat edelleen vahvasti aliedustettuina monissa työvoimapulasta kärsivissä ammateissa, kuten tieto- ja viestintätekniikassa. Tämä pahentaa työvoimapulaa ja vanhushuoltosuhdetta, kun taloudellisesti aktiivisia ihmisiä on vähemmän sekä nyt että tulevaisuudessa. Ikääntymisestä johtuva hoitotarpeen lisääntyminen voi vaikuttaa suhteettomasti naisiin, koska omaishoidon taakka jakautuu edelleen epätasaisesti.

Palkkatyön ja perhe-elämän yhteensovittaminen onnistuu vanhemmilta kohtuuhintaisen, saavutettavan ja laadukkaan lastenhoidon ansiosta.

Lasten oikeuksia koskevassa EU:n strategiassa²¹ korostetaan, että jokaiselle olisi taattava osallistavan, erottelemattoman ja laadukkaan koulutuksen saatavuus. Vuonna 2022 vain noin kolmasosa alle kolmevuotiaista lapsista (35,7 %) sai EU:ssa virallista varhaiskasvatusta, ja maiden sisällä ja välillä oli merkittäviä eroja. Muita heikommassa asemassa olevien lasten osallistumisaste oli tätä huomattavasti alhaisempi. Vain yhdeksän jäsenvaltiota on saavuttanut tarkistetun, vuodeksi 2030 asetetun, varhaiskasvatukseen osallistumisastetta koskevan Barcelonan tavoitteen (45 %). Vain **Tanskassa** lähes kokopäivähoito on todellisuutta suurimmalle osalle alle kolmevuotiaista lapsista. Kohtuuhintaisten, laadukkaiden hoitopalvelujen laajentamisella, joka sisältyy esimerkiksi **Portugalin** elpymis- ja palautumissuunnitelmaan, voi olla myönteinen vaikutus naisten työllisyyteen erityisesti maissa, joissa naisten osallistuminen työmarkkinoille on tällä hetkellä vähäistä ja virallisen hoidon osuus pieni. Maaseutu ja syrjäiset alueet, joilla hoitopalvelujen saatavuus on heikkoa, hyötyisivät merkittävästi sosiaalisen infrastruktuurin laajentamisesta. Saavutettava, kohtuuhintainen ja laadukas lastenhoito puolestaan antaa vanhemmille mahdollisuuden kasvattaa perheensä samalla kun he pysyvät aktiivisina toimeentulonsa hankkimiseksi ja uran luomiseksi.

Kroatia pyrkii elpymis- ja palautumissuunnitelmassaan laajentamaan varhaiskasvatusta investoimalla siihen noin 215 miljoonaa euroa. Sen tavoitteena on taata kaikille yli nelivuotiaille lapsille paikka varhaiskasvatuksessa ja samalla luoda 22 500 uutta paikkaa investoimalla rakentamiseen ja peruskorjauksiin, mikä vähentää alueellista eriarvoisuutta.

²⁰ Van der Ende, M. et al. (2021), Study on exploring the incidence and costs of informal long-term care in the EU, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg.

²¹ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – *Lasten oikeuksia koskeva EU:n strategia*, COM(2021) 142 final.

LAPSET VIRALLISESSA LASTENHOIDOSSA (% ALLE KOLMEVUOTIAISTA LAPSISTA)

Joustavilla työjärjestelyillä ja työ- ja yksityiselämän tasapainottamispolitiikoilla voidaan keventää naisten hoitotaakkaa. Jäsenvaltioista saadut kokemukset osoittavat, että eri toimenpiteillä voi olla pitkäaikaisia vaikutuksia lasten vanhempien välisen hoitotaakan tasapainottamiseen. Tällaisia toimenpiteitä ovat esimerkiksi joustavat työmallit, riittävät lomaoikeudet, erityisesti isyysvapaa ja ei-siirtokelpoinen, hyvin kompensoitu vanhempainvapaa, sekä toimenpiteet, joilla lisätään niiden käyttöä. EU:ssa isillä on oikeus vähintään kymmenen päivän palkalliseen isyysvapaaseen ja neljän kuukauden palkalliseen vanhempainvapaaseen, mutta nämä oikeudet on tähän mennessä saatettu eri tavoin osaksi kansallista lainsäädäntöä. Esimerkiksi **Espanja** ja **Suomi** tarjoavat mahdollisuuden suhteellisen pitkään isyysvapaaseen²². Isien vanhempainvapaan käyttö on kuitenkin yleisesti ottaen vähäistä. Omaishoitovapaa, jota myönnetään runsaasti esimerkiksi **Alankomaissa**, voi auttaa niitä, joilla on hoidettavana muita huollettavia sukulaisia, pysymään työmarkkinoilla. Joustavat työjärjestelyt voivat auttaa sovittamaan työajan yhteen perhevastuiden kanssa, myös siten, että osa-aikatyö on tasapainossa sukupuolten kesken. Myös etätöön hyödyntäminen mahdollisuuksien mukaan ja oikeissa olosuhteissa voi parantaa perheen ja työelämän yhteensovittamista.

Työnteon kannattavuus voidaan varmistaa kohdennettujen verotus- ja etuusuudistusten avulla. Matalapalkkainen yksinhuoltajaäiti, joka ottaa vastaan työpaikan EU:n alueella, menettää keskimäärin noin kaksi kolmasosaa bruttotyötuloistaan lastenhoitokustannusten, peruutettujen etuuksien ja verojen yhdistelmän vuoksi²³. Hyvin suunnitelluissa verotus- ja etuusjärjestelmissä varmistetaan, että yksilöt ja perheet ovat palkkatyön aloittaessaan taloudellisesti paremmassa asemassa, esimerkiksi siten, että toisilta tulonsaajilta poistetaan verotuksellisia pidäkkeitä. Henkilökohtaisen tuloverotuksen keventäminen tai pienituloisille myönnettävien tuloverohyvitysten käyttöönotto tai laajentaminen voi osaltaan edistää ihmisten siirtymistä palkkatyöhön samalla, kun säilytetään välittömän verotuksen progressiivisuus sosiaalisen suojelun ja julkisten investointien rahoituksen turvaamiseksi. Lapsilisät voivat tilapäisesti tukea

²² Euroopan komissio (2022), The transposition of the Work-Life Balance Directive in EU Member States: A long way ahead, Euroopan unionin julkaisu- ja tiedotustoimisto, Luxemburg.

²³ OECD (2022), Net childcare costs in EU countries, 2021.

perheenperustamista. Tärkeää on kuitenkin varmistaa, että niiden suunnittelu on kohdennettua eikä estä naisten siirtymistä palkkatyöhön, mikä toteutetaan esimerkiksi **Suomen** joustavalla hoitorahalla.

Keskeiset EU:n tason välineet:

- **Työ- ja yksityiselämän tasapainottamista koskevalla direktiivillä**²⁴ otettiin käyttöön oikeus palkalliseen isyysvapaaseen ja palkalliseen vanhempainvapaaseen, oikeus omaishoitovapaaseen ja kaikkien työssäkäyvien (enintään 8-vuotiaiden lasten (vähimmäisvaatimus)) vanhempien oikeus pyytää joustavia työjärjestelyjä.
- Muita oikeussuojakeinoja ovat muun muassa erityisesti **äitiyslomadirektiivi**²⁵ (oikeus vähimmäisäitiyslomaan ja suoja irtisanomiselta äitiysloman aikana) sekä **direktiivi miesten ja naisten yhtäläisistä mahdollisuuksista ja yhdenvertaisesta kohtelusta työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa**²⁶ (suoja irtisanomiselta isyys- ja adoptiovapaan aikana).
- **Neuvoston suosituksessa varhaiskasvatuksesta**²⁷ kannustetaan jäsenvaltioita lisäämään osallistumista näihin palveluihin asettamalla kunnianhimoisia tavoitteita sekä tuetaan laadukkaiden, kohtuuhintaisten ja saavutettavien palvelujen tarjoamista kiinnittäen erityistä huomiota muita heikommassa asemassa olevien lasten osallistumiseen.
- **Naisia ja digitalisaatiota koskevassa julistuksessa** jäsenvaltiot veloitetaan lisäämään naisten osallistumista digitaaliseen ympäristöön tekemällä yhteistyötä julkisen ja yksityisen sektorin sekä kansalaisyhteiskunnan kanssa, jotta saavutetaan tasa-arvo teknologian alalla.

Tärkeimmät seuraavat vaiheet:

- **Työ- ja yksityiselämän tasapainottamista koskevan direktiivin** uudelleentarkastelu vuonna 2027 tarjoaa mahdollisuuden arvioida, sopivatko säännöt edelleen kehittyviin työkäytäntöihin.
- Komissio järjestää sukupuolten tasa-arvostrategian yhteydessä **työ- ja yksityiselämän tasapainottamiseen liittyviä oikeuksia koskevan kampanjan** lisätäkseen työssäkäyvien vanhempien ja hoitajien tietoisuutta oikeuksistaan sekä käynnistää **kansalaisuuden, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelman** puitteissa ehdotuspyynnön hankkeista, joilla pyritään edistämään perheystävällisiä työaikajärjestelyjä ja tunnustamaan hoivatyön arvo.
- Jäsenvaltioiden odotetaan ilmoittavan komissiolle viimeistään kesäkuussa 2024 toimenpiteistä, jotka on toteutettu tai joita suunnitellaan **varhaiskasvatusta koskevan neuvoston suosituksen** mukaisesti sovittujen vuodeksi 2030 asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

²⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1158, annettu 20 päivänä kesäkuuta 2019, vanhempien ja omaistaan hoitavien työ- ja yksityiselämän tasapainottamisesta ja neuvoston direktiivin 2010/18/EU kumoamisesta.

²⁵ Neuvoston direktiivi 92/85/ETY, annettu 19 päivänä lokakuuta 1992, toimenpiteistä raskaana olevien ja äskettäin synnyttäneiden tai imettävien työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen kannustamiseksi työssä.

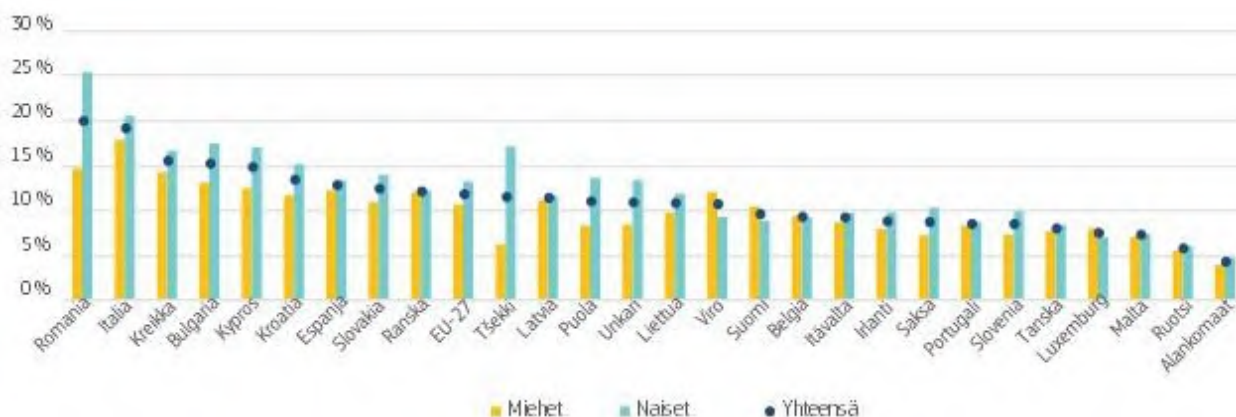
²⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/54/EY, annettu 5 päivänä heinäkuuta 2006, miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa (uudelleenlaadittu toisinto).

²⁷ Neuvoston suositus, annettu 8 päivänä joulukuuta 2022, varhaiskasvatuksesta: Barcelonan tavoitteet vuodeksi 2030 (2022/C 484/01).

3.2. Tuetaan ja voimaannutetaan nuoria sukupolvia menestymään

Eurooppalaisten nuorten potentiaalia ei ole vielä täysin hyödynnetty. Vuonna 2022 useampi kuin joka kymmenes 15–29-vuotias nuori ei ollut työelämässä tai koulutuksessa (NEET-nuoret)²⁸. Nuorten naisten osalta osuus oli 13,1 prosenttia, EU:n ulkopuolella syntyneiden osalta 20 prosenttia ja 16–24-vuotiaiden romanien osalta 56 prosenttia. Tässä asiassa on huomattavia alueellisia eroja EU:ssa, ja NEET-nuorten osuus oli erityisen suuri EU:n eteläisillä ja itäisillä sekä Ranskan syrjäisimmillä alueilla. Joillakin näistä alueista yli neljännes kaikista nuorista oli NEET-nuoria. Muita heikommassa asemassa oleviin perheisiin (esimerkiksi vähän koulutetut vanhemmat) kuuluvat nuoret suoriutuvat yleensä huonommin koulussa ja ovat suuremmassa vaarassa keskeyttää koulunkäynnin. Jos nuoret eivät ole koulutuksessa eivätkä työelämässä, he eivät saa kokemusta eivätkä voi oppia työssä, mikä voi vaikuttaa heidän pitkän aikavälin työllistymisnäkömyisiinsä. Tämä heikentää aktiivisen, työssäkäyvän väestön huoltosuhteita suhteessa työvoiman ulkopuolella oleviin.

TYÖELÄMÄN JA KOULUTUKSEN ULKOPUOLELLA OLEVAT (15–29-VUOTIAAT) NUORET, 2022

Nuorten voimaannuttaminen alkaa vaalimalla kaikkien lasten mahdollisuuksia kasvattavaan ympäristöön. Lapsia on suojeltava, tuettava ja voimaannutettava. Tämä on erityisen tärkeää lapsen kehityksen kannalta tärkeimpien vuosien aikana. Yksi keskeisistä politiikkaratkaisuksista on vanhempien toimeentulon tukemisen ohella osallistavien, laadukkaiden, lapsille suunnattujen palvelujen, erityisesti varhaiskasvatuksen, perusopetuksen (mukaan lukien kouluissa tapahtuvan toiminnan), terveydenhuollon ja ravitsemuksen, saatavuuden takaaminen. Esimerkiksi **Bulgaria** investoi elpymis- ja palautumistukivälineestä 245 miljoonaa euroa opetusvälineiden nykyaikaistamiseen ja STEM-aineiden oppimisen parantamiseen kouluissa perustamalla yhden kansallisen ja kolme alueellista STEM-keskusta sekä yli 2 200 STEM-laboratoriota ja huipputekniikan luokkahuonetta. Nuorten, joilla on erilaisia tai useita haavoittuvuuksia, kuten koulunkäynnin keskeyttäneet, vammaiset tai terveysongelmista kärsivät nuoret, olisi saatava räätälöityä tukea.

Nuorten pitkän aikavälin näkymien kannalta on ratkaisevan tärkeää edistää heidän mahdollisuuksiaan päästä laadukkaisiin työpaikkoihin, saada kohtuuhintaisia asuntoja ja

²⁸ Ks. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari: sosiaali-indikaattoreiden tulostaulu.

saavuttaa kunnollinen elintaso. Investoinnit koulutukseen ovat olennaisia nuorten saamiseksi liikkeelle sekä heidän varustamiseksi perustaidoilla ja tulevaisuuden vaatimukset täyttävillä taidoilla, kuten vihreän ja digitaalisen siirtymän edellyttämällä taidoilla. Näin tehtiin **Italiassa** Koulu 4.0 -aloitteella, jossa 100 000 luokkahuonetta muutettiin innovatiivisiksi oppimistiloiksi. Kuten vuoden 2023 strategisessa ennakointiraportissa korostetaan, väestörakenteen muutoksen hallitsemiseksi EU tarvitsee luotettavia välineitä keskeisten alojen osaamis- ja työvoimatarpeiden yksityiskohtaiseen ennakointiin. Koulusta työelämään siirtymisen sujuvuuden kannalta tärkeää on myös nuorten tavoittaminen. Siinä ovat onnistuneet esimerkiksi **Slovenia** ja sen paikalliset nuorisolähettiläät, jotka tiedottavat vertaisilleen nuorisotakuun mukaisista mahdollisuuksista sekä laadukkaasta harjoittelusta ja ammatillisesta koulutuksesta, myös oppisopimuskoulutuksesta. Nuorten mahdollisuuksia voi parantaa myös tilapäinen oppimiseen liittyvä liikkuminen alueiden ja maiden välillä. Nuorten edellytyksiä perheen perustamiseen määrittävät työmarkkinoille integroitumisen parantamisen lisäksi peruspalvelujen (kuten mielenterveyspalvelujen) saatavuus sekä mahdollisuus kohtuuhintaiseen, energiatehokkaaseen asumiseen. **Unkarissa** perheasumistuki on valtion tukea, jota ei tarvitse maksaa takaisin, ja se on suunnattu perheille (myös samaa sukupuolta oleville pareille), jotka kasvattavat vähintään yhtä lasta, asunnon tai talon ostamista tai laajentamista varten. Pienissä taajamissa asuvat perheet voivat saada maaseudun perheasumistukea, jonka tarkoituksena on pitää maaseutu asuttuna. ”Osaamiskehitysloukussa” (tai sen uhan alla) olevat alueet tarvitsevat kohdennettua, paikkalähtöistä tukea talouden elvyttämiseen, koulutusmahdollisuuksiin sekä palvelujen ja asuntojen parempaan saatavuuteen.

Keskeiset EU:n tason välineet:

- Lasten oikeuksia koskevan EU:n strategian yhteydessä **eurooppalaisella lapsitakuulla**²⁹ pyritään puuttumaan sosiaaliseen syrjäytymiseen takaamalla avun tarpeessa oleville lapsille keskeiset palvelut, kuten maksuton varhaiskasvatus.
- **Eurooppalaisen koulutusalueen** yhteydessä asetetaan vuosiksi 2025 ja 2030³⁰ seitsemän tavoitetta, jotka koskevat muun muassa varhaiskasvatukseen osallistumista, koulunkäynnin keskeyttämistä ja opiskelijoiden heikkoa menestystä.
- **Nuorisotyöllisyyden tukipaketilla**³¹ vahvistetaan **nuorisotakuuta**³² ja parannetaan nuorten integroitumista työmarkkinoille muun muassa vahvistamalla taitoja digitaalista ja vihreää siirtymää varten.
- **Neuvoston suosituksella ammatillisesta koulutuksesta** pyritään nykyaikaistamaan ammatillista koulutusta ja antamaan uutta pontta oppisopimuskoulutukselle sekä laadukkaan ja tehokkaan oppisopimuskoulutuksen eurooppalaisille puitteille.
- **ALMA-aloite (Aim, Learn, Master, Achieve – aseta tavoite, opi, osaa, saavuta)** on nuorten rajatylittävä liikkuvuusjärjestelmä, jolla tuetaan nuorten, erityisesti NEET-nuorten, integroitumista työmarkkinoille.
- **Digitaalinen Eurooppa -ohjelmasta** tuetaan kehittyneiden digitaalisten taitojen

²⁹ Neuvoston suositus (EU) 2021/1004, annettu 14 päivänä kesäkuuta 2021, eurooppalaisen lapsitakuun perustamisesta.

³⁰ Lisätietoa on saatavilla neuvoston päätöslauselmassa eurooppalaisen koulutusyhteistyön strategisista puitteista edettäessä kohti eurooppalaisen koulutusalueen toteuttamista ja kehittämistä (2021–2030), 2021/C 66/01.

³¹ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaaliskomitealle ja alueiden komitealle – *Nuorisotyöllisyyden tukeminen: silta työelämään seuraavalle sukupolvelle*, COM(2020) 276 final.

³² Neuvoston suositus, annettu 30 päivänä lokakuuta 2020, ”Silta työelämään – entistä vahvempi nuorisotakuu” ja nuorisotakuun perustamisesta 22 päivänä huhtikuuta 2013 annetun neuvoston suosituksen korvaaminen (2020/C 372/01).

erityiskoulutusohjelmia sekä digitaalisten taitojen tarjonnan kehittämistä nuorille, erityisesti tytöille, esimerkiksi **EU:n koodausviikon** kautta.

- **Kestävän ja älykkään liikkuvuuden strategialla** tuetaan sellaisten älykkäiden liikkuvuusratkaisujen kehittämistä, jotka auttavat ehkäisemään väestökatoa ja mahdollistavat peruspalvelujen (terveydenhuolto ja koulutus) ja työmahdollisuuksien saatavuuden nuorille.
- **Perusparannusaallon** ³³ tavoitteena on kaksinkertaistaa vuotuinen energiaperusparannusaste seuraavien kymmenen vuoden aikana. **Kohtuuhintaista asumista koskevan aloitteen** tavoitteena on parantaa kohtuuhintaisten asuntojen saatavuutta siten, että paikallisissa hankkeissa hyödynnetään teknisiä ja innovointivalmiuksia.
- **Osaamisen edistämismekanismilla** tuetaan EU:n alueita houkuttelemaan ja kouluttamaan ihmisiä ja pitämään heistä kiinni sekä ratkomaan väestörakenteen muutoksen vaikutuksia.
- **EU:n ja OECD:n/INFEn lapsia ja nuoria koskevan taloustaitokehyksen** tavoitteena on auttaa parantamaan lasten ja nuorten talousosaamista, jotta he voivat tehdä oman etunsa mukaisia päätöksiä raha-asioissa, myös myöhemmin elämässään.

Tärkeimmät seuraavat vaiheet:

- Komissio päivittää vuoden 2024 alussa **harjoittelun laatupuitteet**, joilla tuetaan nuorten siirtymistä koulutuksesta ja työttömyydestä työelämään laadukkaiden harjoittelujen avulla.
- Jäsenvaltioista 24 on esittänyt **eurooppalaiseen lapsitakuuseen** liittyvän kansallisen toimintasuunnitelmansa. Jäsenvaltiot raportoivat täytäntöönpanon edistymisestä kahden vuoden välein (maaliskuusta 2024 alkaen), ja komissio tarkastelee kokonaisedistystä vuonna 2026.
- **Eurooppalaisen koulutusalueen** täytäntöönpanoa tuetaan vuonna 2023 väliarvioinnin pohdintaprosessilla. Komissio julkaisee vuonna 2025 loppukertomuksen eurooppalaisesta koulutusalueesta.
- Komissio seuraa edistymistä **Euroopan osaamisohjelmassa** asetettujen, vuotta 2025 koskevien tavoitteiden saavuttamisessa.
- Komission tuoreet ehdotukset **neuvoston suosituksiksi**, jos jäsenvaltiot pääsevät niistä yhteisymmärrykseen, tukevat kansallisia viranomaisia ja koulutusala laadukkaana, osallistavan ja saavutettavan **digitaalisen koulutuksen** tarjoamisessa EU:n kansalaisten **digitaalisten taitojen** kehittämiseksi.

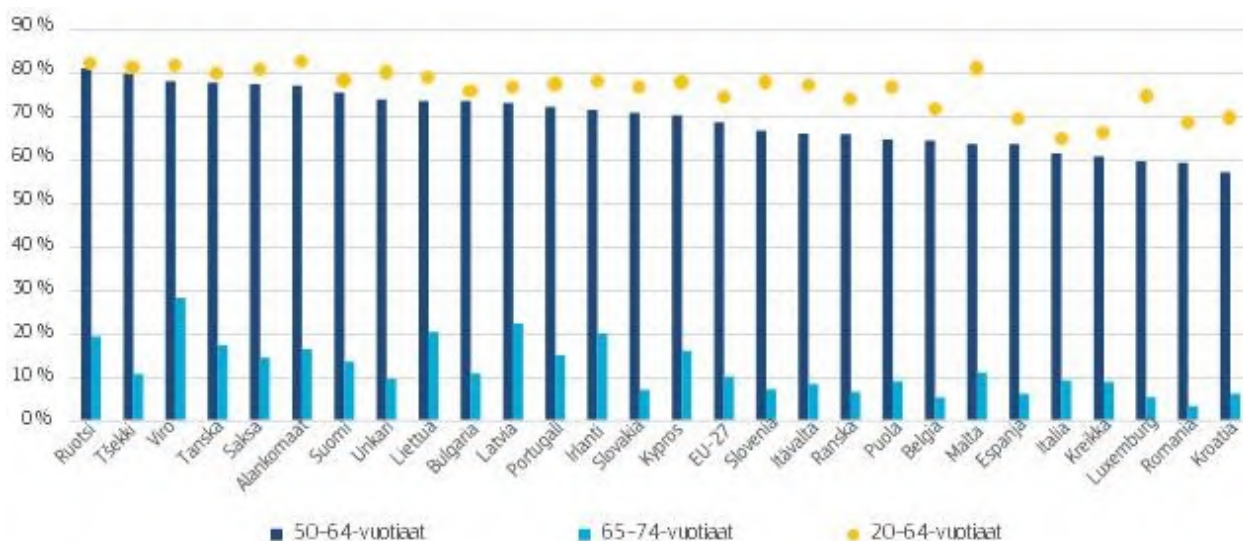
3.3. Vanhempien sukupolvien tukeminen ja hyvinvoinnin ylläpitäminen

Ikääntyvässä yhteiskunnassa on ratkaisevan tärkeää tukea ikääntyneitä työntekijöitä, jotta he pysyvät aktiivisina entistä pidempään. Iältään 55–64-vuotiaiden työntekijöiden

³³ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – *Euroopan rakennusten perusparannusaalto – ympäristöystävällisempiä rakennuksia, lisää työpaikkoja ja parempaa elämänlaatua*, COM(2020) 662 final.

keskimääräinen työllisyysaste on noussut 45 prosentista (vuonna 2011) 60,5 prosenttiin (vuonna 2021). Jäsenvaltioiden väliset erot tällä alalla ovat kuitenkin vielä huomattavia, mikä osoittaa, että parantamisen varaa on edelleen. Pidemmän työuran ansiosta ihmiset voivat päivittää taitojaan työssään ja pysyä aktiivisina, mikä auttaa työnantajia pitämään kiinni henkilöstöstä ja edistää samalla tietämyksen siirtoa monisukupolvisessa työvoimassa. Joustavammat työaikajärjestelyt, esimerkiksi joustavat tai lyhennetyt työajat, tukevat ikääntyneiden työntekijöiden pitämistä työssä ja antavat ihmisille mahdollisuuden pysyä työelämässä pidempään, jos he haluavat tehdä niin. Työntekijöiden oikeus pyytää joustotyötä (joka on käytössä esimerkiksi **Belgiassa, Ranskassa, Saksassa ja Alankomaissa**) voi edistää kulttuurin muutosta kohti osallistavampia työkäytäntöjä ja työpaikkoja.

TYÖLLISYYSASTEET IKÄRYHMITÄIN (%)

Yritysten ja työntekijöiden on tehtävä yhteistyötä työkäytäntöjen mukauttamiseksi ja sukupolvia koskevien ennakkoluulojen ja stereotyyppien muuttamiseksi. Ikääntyneiden kansalaisten ja heidän hyvinvointinsa kunnioittaminen on menestyvän pitkäikäisyyteen perustuvan yhteiskunnan kulmakivi. Komission vuosina 2020 ja 2021 hyväksymissä tasa-arvon unioni -strategioissa³⁴ korostetaan tarvetta torjua stereotyyppioita ja ikäperusteista syrjintää niistä kunkin soveltamisalalla, edistää monimuotoisuutta ja osallisuutta työpaikoilla sekä antaa kaikille yhtäläiset mahdollisuudet osallistua ja menestyä. Teknologian mahdollisuuksia luoda eliniän aikana muuttuviin tarpeisiin mukautettu työtila olisi hyödynnettävä täydessä laajuudessa (esimerkiksi ergonomisten työasemien parempi saatavuus ja niin kutsuttujen yhteistyörobottien tai ihmisen ja koneen hybridikokoonpanojärjestelmien käyttö rasisiusvammojen riskin pienentämiseksi).

³⁴ Sukupuolten tasa-arvostrategia 2020–2025, hlbtq-henkilöiden tasa-arvoa koskeva strategia 2020–2025, romanien tasa-arvoa koskeva EU:n strateginen kehys 2020–2030, EU:n rasismien vastainen toimintasuunnitelma vuosiksi 2020–2025 ja vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva strategia 2021–2030.

Väestön ikääntyminen lisää talouden elinkaarisuunnittelun kysyntää. Laajempi osallistuminen täydentäviin ammatillisiin lisäeläkejärjestelmiin ja vapaaehtoiisiin yksilöllisiin eläkevakuutuksiin voi täydentää eläketuloja muun muassa sellaisten rakenteiden kautta, joilla pyritään lisäämään osallistumista ammatillisiin lisäeläkejärjestelmiin, tai yleiseurooppalaisen yksityisen eläketuotteen avulla³⁵. Pääomamarkkinaunionin keskeisiä tavoitteita on päästä parempiin tuloksiin sellaisten kansalaisten kannalta, jotka sijoittavat valmistautuakseen tuleviin tapahtumiin (kuten eläkkeelle jäämiseen, lasten koulutukseen tai asunnon hankkimiseen)³⁶. Rahoituspalvelujen rajatylittävä yhdentymisen voi myös tehostaa asiaankuuluvien rahoitusvälineiden, kuten pitkäaikaishoitovakuutusten, tarjontaa. Kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia tässä asiassa saatetaan voida lisätä parantamalla talousvalistusta. Samalla pyrkimyksillä edistää maksu- ja pankkipalvelujen kattavaa saatavuutta voidaan varmistaa, ettei ketään, etenkin ikääntyneitä, jätetä jälkeen.

Terveen pitkäikäisyyden keskeisiä mahdollistajia ovat terveyden edistäminen ja sairauksien ehkäiseminen. Elinajanodotteen kasvaessa ei-tarttuvien tautien taakka kasvaa, myös syövän, joka vaikuttaa suhteettomasti ikääntyneisiin ihmisiin. Tämä edellyttää sairauksien ehkäisy- ja hoito- palvelujen, diagnosoinnin ja ei-tarttuvien tautien hoidon saatavuuden parantamista. Terveelliset elämäntavat edellyttävät kokonaisvaltaista henkilökeskeistä lähestymistapaa hoito- ja tukipalveluihin, joissa edistetään siirtymistä hoidosta terveyden edistämiseen ja sairauksien ehkäisyyn, palvelujen integrointia ja koordinoitua hoitoa, itsenäisyyden ja itsenäisen asumisen jatkumolla sekä aktiivisen, terveellisen elämäntavan, hyvän mielenterveyden ja hyvinvoinnin edistämistä kaikkien sukupolvien keskuudessa, mikä voi käsittää yhteisöpalveluja ja vapaaehtoistoimintaa. Esimerkiksi **Romaniassa** sähköisen terveydenhuolto- ja etälääketiedejärjestelmän kehittäminen elpymis- ja palautumistukivälineen avulla auttaa parantamaan monien terveydenhuoltopalvelujen saatavuutta erityisesti maaseutualueilla ja pienissä kaupungeissa.

Terveydenhuoltoa ja pitkäaikaishoitoa on vahvistettava, ja niistä on tehtävä kustannustehokkaampia samalla, kun vähennetään vanhuusiän köyhyyttä, joka vaikuttaa erityisesti naisiin. Erityisesti kohtuuhintaiset, laadukkaat hoitopalvelut voivat vähentää noin 53 miljoonan omaishoitajan hoitovelvoitteita EU:ssa. Heistä vain 65 prosenttia työskentelee kokopäiväisesti. Hoitoon investoiminen on tärkeää alan osaajien houkuttelemiseksi ja pitämiseksi alalla. Virallisilla hoitajilla on oltava parempi palkka ja paremmat työolot sekä asianmukainen koulutus, ja tähän liittyvistä ammasteista on tultava houkuttelevampia, kuten todetaan esimerkiksi **Ranskan** etenemissuunnitelmassa Ranskan kansalaisten kotona ikääntymisen tukemiseksi³⁷. Terveydenhuollon työvoimaan kohdistuu myös epätasapainoa, joka liittyy työntekijöiden ikääntymiseen, terveydenhuolto-oppilaitoksista valmistuvien korvaajien vähäisyyteen ja kovaan kansainväliseen kilpailuun lääkäreistä ja sairaanhoitajista. Epätasapaino pahenee alueellisella tasolla, kun otetaan huomioon tarve järkeistää terveydenhuoltopalvelujen tarjoamista alueilla, joilla väestö vähenee. Jos käyttäjillä sekä terveydenhuollon ja hoitoalan

³⁵ Ks. myös eläkeasiantuntijoiden korkean tason työryhmän loppuraportti (2019).

³⁶ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi direktiivien 2009/65/EY, 2009/138/EY, 2011/61/EU, 2014/65/EU ja (EU) 2016/97 muuttamisesta vähittäissijoittajien suojaa koskevien unionin sääntöjen osalta sekä ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) N:o 1286/2014 muuttamisesta avaintietoasiakirjan nykyaikaistamisen osalta, COM(2023) 279 final.

³⁷ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaaliskomitealle ja alueiden komitealle eurooppalaisesta hoito- ja hoivastrategiasta, COM(2022) 440 final.

ammattilaisilla on asiaankuuluvat digitaaliset taidot, digitaalisilla teknologioilla voidaan edistää kustannustehokkaita, laadukkaita palveluja käyttäen digitaalisen terveydenhoidon välineitä ja avustavia teknologioita. Lisäksi niillä voidaan edistää sosiaalisia kontakteja, jotta vähennetään yksinäisyyttä, joka vaikuttaa myös mielenterveyteen.

Riittävien ja kestävien eläkkeiden varmistamiseksi eläkeuudistuksiin on liitettävä niitä tukevia työmarkkinapolitiikkoja.

Monet jäsenvaltiot ovat toteuttaneet kahden viime vuosikymmenen aikana eläkeuudistuksia nostamalla lakisääteistä eläkeikää ja mukauttamalla ehtoja. Jotkin jäsenvaltiot ovat kuitenkin edelleen muita jäljessä ³⁸, ja eläkeuudistusten onnistuminen edellyttää liitännäistoimenpiteitä. Näitä ovat muun muassa työmarkkinauudistukset, joilla tarjotaan räätälöityä apua ja elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia, kannustetaan hakemaan työtä ja tarjotaan työllistymistukea ikääntyneille työntekijöille. Näitä

toimia on käyttänyt **Itävalta** kohdennetussa työllisyysaloitteessaan 50+. Tällainen aktiivinen työvoimapolitiikka on olennaisen tärkeää, jotta pitkäaikaistyöttömiä voidaan auttaa pysymään osana työvoimaa heidän moninaisia tarpeitaan kunnioittaen. Ikääntyneitä ihmisiä, jotka haluavat työskennellä eläkeiässä, olisi tuettava tämän tavoitteen toteuttamisessa. Toimintapolitiikan mukautuksilla olisi tarjottava houkuttelevia vaihtoehtoja eläkkeelle siirtymisen lykkäämiseksi sekä ansaintarajojen ja muiden esteiden poistamiseksi.

Julkisen talouden kestävyyttä ja riittävyyttä voidaan lisätä parantamalla julkisen talouden koostumusta ja sosiaaliturvajärjestelmien tulopohjaa.

Vaikka työtuloista saatavat tulot³⁹ vaikuttavat edelleen hyvinvointivaltion rahoitukseen, tarvitaan kokonaisvaltaisempaa pohdintaa optimaalisesta veroyhdistelmästä väestörakenteen kehityssuuntausten valossa muun muassa arvioimalla mahdollisuutta korottaa pääomaverotusta työverojen pienenevän osuuden kompensoimiseksi. Lisäksi julkisen talouden koostumuksesta voidaan tehdä kasvu-, työllisyys- ja ympäristöystävällisempi siirtämällä verorasitusta työstä⁴⁰ energia- ja ympäristöverotukseen. Komissio on järjestänyt vuodesta 2022 lähtien vuotuisen verosymposiumin, johon kokoontuu päättäjiä, tutkijoita, yrityksiä ja kansalaisyhteiskunnan edustajia pohtimaan, miten veroyhdistelmää voidaan mukauttaa vuoteen 2050 mennessä. Lisäksi vähämerkityksisten tai tehottomien menojen leikkaaminen voi auttaa priorisoimaan ja parantamaan julkisten varojen käytön tehokkuutta.

Italiassa käyttöön otetun työntekijöiden työllisyystakuun

tavoitteena on auttaa ihmisiä integroitumaan työmarkkinoille. Sen painopisteenä ovat erityisesti naiset, pitkäaikaistyöttömät, vammaiset työntekijät, nuoret ja ikääntyneet työntekijät. Aloitteeseen osoitetaan 4,4 miljardin euron määrärahat NextGenerationEU -välineestä.

³⁸ Vuonna 2023 viidelle jäsenvaltiolle kohdennettiin maakohtaisia suosituksia niiden eläkejärjestelmien pitkän aikavälin kestävyyydestä ja aktiivisesta ikääntymisestä (Irlanti, Luxemburg, Puola, Saksa ja Tšekki).

³⁹ Työhön kohdistuvien verojen osuus EU:n kokonaisverotuloista oli 51,4 prosenttia vuonna 2021.

⁴⁰ Erityisesti kaventamalla pieni- ja keskituloisten verokiilaa palkkatyöhön kannustamiseksi.

Keskeiset EU:n tason välineet:

- **Työturvallisuutta ja -terveyttä koskevalla EU:n puitedirektiivillä** ⁴¹ pyritään varmistamaan ihmisten työturvallisuus ja -terveys.
- **Työsyöjintädirektiivi**⁴² suojaa ikään perustuvalta syrjinnältä työssä.
- **Neuvoston suositus pitkäaikaistyöttömien integroitumisesta** työmarkkinoille⁴³ tarjoaa poliittista ohjausta aktivointitoimenpiteisiin kansallisella tasolla.
- Eurooppalaisen hoito- ja hoivastrategian mukaisesti **neuvoston suosituksessa kohtuuhintaisen ja laadukkaan pitkäaikaishoidon saatavuudesta** ⁴⁴ annetaan jäsenvaltioille ohjeita pitkäaikaishoidon riittävyyden, saatavuuden ja laadun vahvistamiseksi kaikille sitä tarvitsevien osalta sekä hoitajien työolojen parantamiseksi.
- **Neuvoston suosituksella riittävästä vähimmäistoimeentulosta aktiivisen osallisuuden varmistamiseksi** ⁴⁵ autetaan jäsenvaltioita uudistamaan sosiaaliturvaverkkojaan edistämällä riittävää toimeentulotukea sekä sen kattavuutta ja käyttöä, palvelujen saatavuutta ja työmarkkinoille integroitumista.
- **Esteettömyyttä koskevalla eurooppalaisella säädöksellä** ⁴⁶ parannetaan keskeisten tuotteiden ja palvelujen esteettömyyttä ikääntyneiden ja vammaisten kannalta, ja se kattaa myös sähköiset palvelut ja tietyt liikennepalvelujen osat.
- **Healthier Together -aloitteella** tuetaan EU-maita merkittävien sairauksien aiheuttaman taakan pienentämisessä ja kansalaisten terveyden ja hyvinvoinnin parantamisessa, millä edistetään terveenä ikääntymistä.
- **Mielenterveyttä koskevassa kokonaisvaltaisessa lähestymistavassa** esitetään 20:tä lippulaivahanketta ja kohdennetaan 1,23 miljardia euroa EU:n tukea toimiin, joilla edistetään kaikenikäisten hyvää mielenterveyttä keskittyen haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin.
- **EU:n syöväntorjuntasuunnitelmalla** tuetaan, koordinoidaan ja täydennetään jäsenvaltioiden toimia syövästä aiheutuvan rasitteen vähentämiseksi sairauden koko hoitoketjussa, myös yhdessä **syöpäseulontaa koskevasta uudesta EU:n lähestymistavasta annetun neuvoston suosituksen**⁴⁷ kanssa.
- **Yleiseurooppalainen yksilöllinen eläketuote** on vapaaehtoinen yksilöllinen eläkevakuutus, jolla rahoituslaitokset tarjoavat kansalaisille uuden vaihtoehdon säästää eläkettä.
- **Aikuisille suunnatulla EU:n ja OECD:n/INFEn taloustaitokehyksellä** edistetään aikuisten taloustaitoja tukemalla muun muassa talousosaamisohjelmia ja hyvien

⁴¹ Neuvoston direktiivi 89/391/ETY, annettu 12 päivänä kesäkuuta 1989, toimenpiteistä työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen edistämiseksi työssä.

⁴² Neuvoston direktiivi 2000/78/EY, annettu 27 päivänä marraskuuta 2000, yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista.

⁴³ Neuvoston suositus, annettu 15 päivänä helmikuuta 2016, pitkäaikaistyöttömien integroitumisesta työmarkkinoille (2016/C 67/01).

⁴⁴ Neuvoston suositus, annettu 8 päivänä joulukuuta 2022, kohtuuhintaisen ja laadukkaan pitkäaikaishoidon saatavuudesta (2022/C 476/01).

⁴⁵ Neuvoston suositus, annettu 30 päivänä tammikuuta 2023, riittävästä vähimmäistoimeentulosta aktiivisen osallisuuden varmistamiseksi (2023/C 41/01).

⁴⁶ Direktiivi (EU) 2019/882, annettu 17 päivänä huhtikuuta 2019, tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista.

⁴⁷ Neuvoston suositus, annettu 9 päivänä joulukuuta 2022, ennaltaehkäisyyn tehostamisesta varhaisen havaitsemisen avulla: neuvoston suosituksen 2003/878/EY korvaava EU:n uusi lähestymistapa syöpäseulontoihin (2022/C 473/01).

käytäntöjen vaihtoa.

- **Kulutusjalanjälkilaskurin**⁴⁸ avulla kansalaiset voivat arvioida ympäristöjalanjälkensä, ja se tarjoaa vinkkejä käyttäytymisen muuttamiseksi kestävämmäksi.

Tärkeimmät seuraavat vaiheet:

- Komissio kehottaa lainsäätäjiä pyrkimään nopeaan yhteisymmärrykseen ehdotuksistaan **tasa-arvoelimiä koskeviksi normeiksi**⁴⁹.
- **Syrjimättömyyttä, yhdenvertaisuutta ja moninaisuutta käsittelevä korkean tason ryhmä** edistää ikätasa-arvokäytäntöjen vaihtoa, torjuu ikäsyrjintää ja julkaisee toimintansa tuloksista asiakirjan keväällä 2024.
- Jäsenvaltioita suositellaan ilmoittamaan komissiolle kesäkuuhun 2024 mennessä toimenpiteistä, jotka on toteutettu tai joita suunnitellaan **kohtuuhintaisen, laadukkaan pitkäaikaishoidon saatavuudesta annetun neuvoston suosituksen** mukaisesti, millä täydennetään jatkuvaa seurantaa ja tukea kansallisille uudistuksille.
- Vuoden **2024 Esteetön kaupunki -palkinnon** voittajat julkistetaan kansainvälisen vammaisten päivän yhteydessä järjestettävässä konferenssissa joulukuussa 2023.
- Komissio julkaisee vuonna 2024 **eläkkeiden riittävyttä koskevan raportin** (yhdessä sosiaalisen suojelun komitean kanssa) ja **ikääntymisraportin** (yhdessä ikääntymistytöryhmän kanssa).
- Jäsenvaltioiden suositellaan raportoivan viimeistään joulukuussa 2025 **syöpäseulontaa koskevasta uudesta EU:n lähestymistavasta annetun neuvoston suosituksen** täytäntöönpanosta.

3.4. Työvoimapula ja hallittu laillinen muuttoliike

Työvoimapula oli EU:ssa vuonna 2022 historiallisen suuri. Vaikka työllisyysaste nousi EU:ssa ennätyskellisen korkeaksi, noin 30 prosenttia kaikista yrityksistä ilmoitti työvoimapulasta⁵⁰ ja 74 prosenttia pk-yrityksistä ilmoitti, että niillä on pula ammattitaitoisista työntekijöistä⁵¹. Työvoimapulaa on eri aloilla ja eri ammattiteissa kaikilla osaamistasoilla, ja sen odotetaan lisääntyvän. Vaikka työvoimapulan lieventämiseksi elintärkeässä roolissa on työikäisten, erityisesti naisten, nuorten ja ikääntyneiden, aktivoiminen, osaamisvajeiden täyttäminen, työolojen parantaminen tietyillä aloilla ja EU:n sisäinen liikkuvuus, ne eivät riitä täyttämään kaikkien työvoimapulasta kärsivien ammattien tarpeita⁵². Laillinen muuttoliike EU:n ulkopuolisista maista voi auttaa työnantajia täyttämään avoimia työpaikkoja kaikilla

⁴⁸ <https://knowsdgs.jrc.ec.europa.eu/cfc>

⁴⁹ Ehdotus neuvoston direktiiviksi normeista tasa-arvoelimalle, jotka toimivat asioissa, jotka koskevat henkilöiden rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumatonta yhdenvertaista kohtelua, uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatonta yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa ja naisten ja miesten yhdenvertaista kohtelua sosiaaliturvaa koskevissa asioissa ja tavaroiden ja palvelujen saatavuuden ja tarjonnan osalta sekä direktiivin 2000/43/EY 13 artiklan ja direktiivin 2004/113/EY 12 artiklan kumoamisesta, COM(2022) 689 final, ja ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tasa-arvoelimiä koskevien normien vahvistamisesta naisten ja miesten yhdenvertaisen kohtelun ja yhtäläisten mahdollisuuksien alalla työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa sekä direktiivin 2006/54/EY 20 artiklan ja direktiivin 2010/41/EU 11 artiklan kumoamisesta, COM(2022) 688 final.

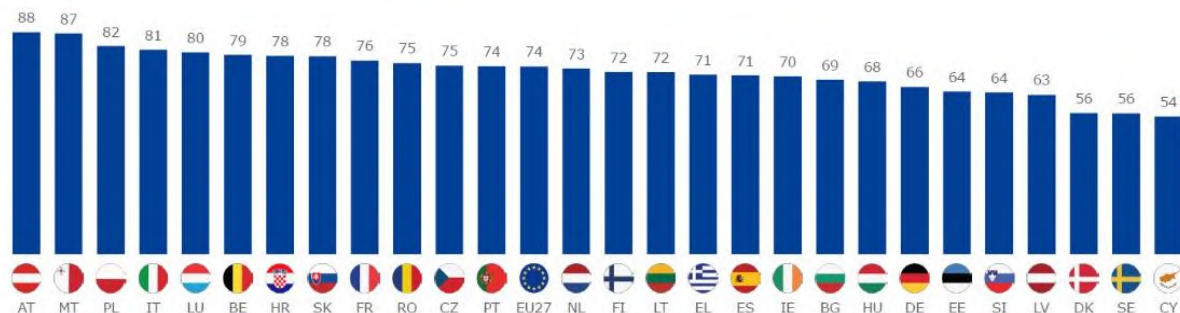
⁵⁰ Yritys- ja kuluttajakysely, Euroopan komissio.

⁵¹ Flash-eurobarometri 529 (2023).

⁵² Euroopan komissio (2023), Annual Report on Intra-EU Labour Mobility 2022, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg.

osaamistasoilla, esimerkiksi sellaisissa ammateissa, joilla on ratkaiseva rooli EU:n talouden ja vihreän ja digitaalisen siirtymän kannalta vihreän kehityksen teollisuussuunnitelman yhteydessä. Kun otetaan huomioon EU:n työmarkkinoiden koko, tänne suuntautuva työvoiman muuttoliike on kansainvälisesti verrattuna edelleen vähäistä⁵³.

OSAAMISVAJEESTA KÄRSIVÄT PK-YRITYKSET (%)

Perusjoukko: kaikki pk-yritykset (n = 12 909)

Tehostetut lailliset muuttoväylät EU:hun voivat auttaa täyttämään avoimia työpaikkoja ja samalla hyödyttää lähtömaita. EU:n teollisuus muistuttaa toistuvasti tarpeesta tehdä Euroopasta houkuttelevampi kohde kolmansista maista tuleville osaajille. Tämä edellyttää ennakoivia toimia työnantajien ja työntekijöiden yhteensaattamiseksi. Useat jäsenvaltiot tunnustavat tämän, mikä käy ilmi EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisille työntekoa varten myönnettyjen työlupien määrän kasvusta ⁵⁴. EU pyrkii tukemaan lähtömaita osaamiskumppanuuksilla niiden taloudellisen perustan ja inhimillisen pääoman vahvistamisessa. Osaajien houkuttelu maailmanlaajuisesti edellyttää työvoiman muuttoliikettä koskevien aloitteiden kohdentamista sellaisiin puutteisiin, joihin ei voida vastata kotimaisen työvoiman avulla, samalla kun otetaan huomioon kolmansien maiden kansalaisten toiveet ja lähtömaiden painopisteet. EU:n ja kolmansien maiden välisissä osaamiskumppanuuksissa yhdistetään suora tuki työn tai koulutuksen liikkuvuusjärjestelmille sekä valmiuksien kehittäminen ja investoinnit inhimilliseen pääomaan ⁵⁵, jotta varmistetaan yhtäläinen hyöty jäsenvaltioille, kumppanimaille, molempien osapuolten elinkeinoelämälle ja hankkeisiin osallistuville ihmisille. OECD:n mukaan kymmenestä korkeasti koulutettuja osaajia ja yrittäjiä ulkomailta eniten

Ruotsi houkuttelee kansainvälisiä osaajia ja pitää heistä kiinni uudella, korkean osaamistason hankkineiden kolmansien maiden kansalaisten oleskeluluvalla ja tehostetuilla valvontatoimilla muuttoreittien väärinkäytön torjumiseksi.

⁵³ Verrattuna esimerkiksi Australiaan, Kanadaan ja Yhdysvaltoihin. OECD (2019), Building an EU Talent Pool: A New Approach to Migration Management for Europe, OECD Publishing, Pariisi.

⁵⁴ Vuonna 2022 työperusteisia oleskelulupia myönnettiin arviolta 1,6 miljoonaa.

⁵⁵ Mukaan lukien osaamisen kehittäminen, ammatillinen koulutus ja työhön perustuvien vaihto-ohjelmien toteuttaminen.

houkuttelevasta maasta vain neljä on EU:n jäsenvaltioita⁵⁶, kuten Ruotsi, jolla on suotuisat viisumiehdot yrittäjille sekä osallistava, perheystävällinen ympäristö⁵⁷. Poliittikkatoimilla on myös helpotettava kolmansien maiden kansalaisten onnistunutta kotouttamista eurooppalaisiin yhteiskuntiin, sillä kotoutuminen ja EU:n perusarvojen ja -periaatteiden kunnioittaminen ovat sekä oikeus että velvollisuus.

Työnhakijoiden ja työpaikkojen yhteen saattaminen ja laillisten muuttoväylien käyttäminen on usein hankalaa ja kallista sekä muuttajille että työnantajille. Työmarkkinoille pääsyä olisi helpotettava varmistamalla, että laillisesti muuttavat saavat oikeudenmukaiset työolot, tunnustamalla nopeasti ulkomaiset tutkinnot ja tukemalla hallinnollisten ja kielellisten esteiden poistamista. Esimerkiksi **Tšekki** on perustanut erityisen tietoteknisen välineen sellaisten työvoimatarpeiden arviointiin, jotka voitaisiin täyttää muuttoliikkeen avulla, ja **Kreikalla** on käyttäjäystävällinen verkkoalusta, joka sovittaa hyvin yhteen osaamisen tarjonnan ja kysynnän. Olisi edistettävä koordinoitumpaa lähestymistapaa, jolla sovitetaan yhteen EU:sta työntekijöitä etsivien työnantajien ja työnhakijoiden tarpeet. Maahanmuuttajat työskentelevät usein työpaikoissa, jotka eivät vastaa heidän osaamistaan, sillä lähes 40 prosenttia heistä on ylipäteviä työhönsä (verrattuna 20 %:iin EU:n kansalaisista). EU:n ulkopuolisten maiden kansalaiset ja maahanmuuttajataustaiset henkilöt kärsivät usein myös syrjinnästä ja huonoista työoloista, ja heiltä voi puuttua asianmukainen kielitaito. Tämän seurauksena EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisten työllisyysaste on alhaisempi kuin kyseisen jäsenvaltion kansalaisten tai muiden EU:n kansalaisten työllisyysaste, myös nuorten osalta⁵⁸. Tämäkin on peruste hyvin organisoitujen, hallittujen väylien luomiselle EU:hun suuntautuvaa työvoiman muuttoliikettä varten.

Keskeiset EU:n tason välineet:

- Tarkistettu **EU:n sinistä korttia koskeva direktiivi**⁵⁹, jota sovelletaan 19. marraskuuta 2023 alkaen, helpottaa korkeasti koulutettujen työntekijöiden rekrytointia EU:hun.
- **Yhdistelmä lupadirektiivillä**⁶⁰ vahvistetaan yksi yhdistelmä lupa sekä oleskelua että työskentelyä varten ja säädetään kolmansista maista tulevien työntekijöiden oikeuksista, kun taas **direktiivillä pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten asemasta**⁶¹ säädetään EU:ssa pitkään oleskelleen ulkomaalaisen aseman saamiseen sovellettavista säännöistä. Molempia direktiivejä tarkistetaan parhaillaan kolmansien maiden kansalaisten kotouttamisen yksinkertaistamiseksi ja helpottamiseksi ja heidän oikeuksiensa vahvistamiseksi.
- **Osaamiskumppanuuksilla** valittujen kolmansien maiden (tällä hetkellä Marokko, Tunisia, Egypti, Bangladesh ja Pakistan⁶²) kanssa parannetaan kansainvälisen työvoiman

⁵⁶ Alankomaat, Ruotsi, Luxemburg ja Tanska.

⁵⁷ OECD Indicators of Talent Attractiveness.

⁵⁸ Euroopan muuttoliikeverkosto, Report on Labour market integration of third country nationals in EU member states, 2019.

⁵⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2021/1883, annettu 20 päivänä lokakuuta 2021, kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä korkeaa osaamistasoa vaativaa työtä varten sekä neuvoston direktiivin 2009/50/EY kumoamisesta.

⁶⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/98/EU, annettu 13 päivänä joulukuuta 2011, kolmansien maiden kansalaisille jäsenvaltion alueella oleskelua ja työskentelyä varten myönnettävää yhdistelmä lupaa koskevasta yhden hakemuksen menettelystä sekä jäsenvaltiossa laillisesti oleskelevien kolmansista maista tulleiden työntekijöiden yhtäläisistä oikeuksista.

⁶¹ Neuvoston direktiivi 2003/109/EY, annettu 25 päivänä marraskuuta 2003, pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten asemasta.

⁶² Osaamiskumppanuuksista keskustellaan myös Nigerian ja Senegalin kanssa.

liikkuvuuden laillisia väyliä ja kehitetään osaamista molempia osapuolia hyödyttävällä tavalla, jossa otetaan huomioon kumppanimaiden mahdolliset huolenaiheet.

- **Kotouttamista ja osallisuutta koskevassa toimintasuunnitelmassa 2021–2027**⁶³ ehdotetaan tukea jäsenvaltioille toimilla, joilla muun muassa parannetaan työllistymismahdollisuuksia ja maahanmuuttajien tutkintojen tunnustamista tai kehitetään osallistavaa koulutusta.
- **Vapaakauppasopimuksiin** kolmansien maiden kanssa, myös Australian, Indonesian, Intian ja Thaimaan kanssa neuvoteltavina oleviin sopimuksiin, olisi sisällyttävä määräyksiä pätevien ammattilaisten liikkuvuuden tukemiseksi.

Tärkeimmät seuraavat vaiheet:

- Komissio esittää marraskuussa 2023 **osaajien liikkuvuutta koskevan paketin**, johon sisältyy ehdotus EU:n osaamisreservistä tietoteknisenä alustana EU:n työnantajien ja kolmansista maista tulevien työnhakijoiden yhteensaattamisen helpottamiseksi, komission suositus kolmansien maiden kansalaisten tutkintojen tunnustamisesta ja ehdotus neuvoston suositukseksi oppimiseen liittyvän liikkuvuuden kehiksestä.
- Jäsenvaltiot ja komissio vahvistavat edelleen yhteistyötä **työvoiman muuttoliikettä käsittelevän foorumin** kautta muuttoliikkeen helpottamiseksi niin, että alueelliset työvoimavajeet voidaan täyttää kaikissa jäsenvaltioissa.

4. VÄESTÖKEHITYKSEN VÄLINEISTÖN TOTEUTTAMINEN

Väestökehityksen välineistö voi auttaa politiikkatoimien käyttöönotossa EU:n ja jäsenvaltioiden tasolla. Komissio kehottaa jäsenvaltioita ottamaan käyttöön ja panemaan täytäntöön integroituja politiikkatoimia, joilla vastataan väestörakenteen muutokseen ja valtavirtaistetaan väestökehityksen huolenaiheet osaksi kaikkia politiikkoja. Jäsenvaltioita kannustetaan hyödyntämään EU:n tasolla käytettävissä olevia välineitä yhdessä kansallisten politiikkatoimien kanssa. Jäsenvaltiot ovat saaneet eurooppalaisen ohjausjakson kautta maakohtaisia suosituksia asiaan liittyvistä osa-alueista, kuten eläkkeistä, terveydenhuollosta ja pitkäaikaishoidosta (mukaan lukien niiden riittävyys ja kestävyys), lastenhoidosta, verotuksesta, sosiaalisesta asuntotuotannosta, osaamisesta, aikuiskoulutuksesta ja työllisyyspolitiikasta. Toimilla, joilla puututaan väestörakenteen muutokseen ja sen vaikutuksiin, saadaan aikaan myös laajempaa yhteiskunnallista edistystä kestävästä kehityksen tavoitteiden mukaisesti.

⁶³ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – *Kotouttamista ja osallisuutta koskeva toimintasuunnitelma 2021–2027*, COM(2020) 758 final.

Politiikkatoimia koskevien valintojen keskiössä on oltava sukupuolten tasa-arvo, syrjimättömyys ja sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus. On ehdottoman tärkeää, että valituilla politiikkatoimien yhdistelmillä turvataan aina sukupuolten tasa-arvo ja yhtäläiset mahdollisuudet ja edistetään niitä erityisesti parantamalla naisten sujuvaa pääsyä työmarkkinoille ja mahdollistamalla se, että ihmiset Euroopassa voivat toteuttaa henkilökohtaiset pyrkimyksensä ja valintansa. Tältä osin keskeinen toimintapolitiittinen ratkaisu on kohtuuhintaisen, laadukkaan lastenhoidon ja pitkäaikaishoidon laaja virallinen tarjonta. Samalla pannaan täytäntöön politiikkaratkaisuja, jotka hyödyttävät vastavuoroisesti useita tai kaikkia sukupolvia, ja niitä olisi tuettava toimintapolitiikan eri aloilla, kuten koulutuksessa (esimerkiksi sukupolvien välinen oppiminen, jolla edistetään tietämystä ja kehitetään yhdessä taitoja), asumisessa ja hoidossa (esimerkiksi sukupolvien välinen asuminen ja yhteisöllinen hoito, mukaan lukien aikuisten päivätoiminta) sekä työpaikoilla (esimerkiksi monisukupolvinen työvoima, jossa otetaan huomioon erilaiset tarpeet ja investoidaan sukupolvien väliseen kaksisuuntaiseen tietämyksen ja osaamisen siirtoon).

Saksa on vuodesta 2006 lähtien perustanut yli **540 monen sukupolven taloa** ”keskustapaamispaikoiksi” edistääkseen sosiaalista yhteenkuuluvuutta sukupolvien välillä. Nämä keskuksat tukevat lähiyhteisöjään väestörakenteen muutoksen haasteisiin vastaamisessa paikallistasolla.

Väestörakenteen muutosta koskevien jäsenvaltioiden politiikkatoimien olisi perustuttava paikallisiin realiteetteihin. Koska haasteet vaihtelevat jäsenvaltioiden ja alueiden välillä, politiikkatoimet olisi suunniteltava ja pantava täytäntöön aktiivisesti yhdessä alue- ja paikallisviranomaisten kanssa. Oma tähän liittyvä tehtävänsä on myös julkisilla työvoimapalveluilla, työmarkkinaosapuolilla ja kansalaisjärjestöillä. Komissio on valmis tukemaan jäsenvaltioita tässä työssä, muun muassa helpottamalla keskinäistä oppimista ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa kaikilla tasoilla esimerkiksi osaamisen edistämismekanismeilla, jolla tuetaan EU:n alueita väestörakenteen muutoksen vaikutusten käsittelyssä. Komissio kiinnittää erityistä huomiota maaseutualueiden väestörakenteeseen liittyviin haasteisiin myös tulevassa kertomuksessaan maaseutualueita koskevan pitkän aikavälin vision täytäntöönpanosta, joka julkaistaan vuoden 2024 alussa.

The infographic is a honeycomb-shaped grid of hexagons, each containing a policy area. The hexagons are color-coded: yellow for 'Keskeiset EUn tason välineet' (Core EU-level instruments) and blue for 'Euroopan komission keskeiset jatkotoimet' (Key follow-up actions of the European Commission). The categories are defined by the text in the blue hexagons: 'Nuoret' (Youth), 'Vanhemmat' (Parents), 'Ikääntyneet' (Elderly), and 'Muuttoliike' (Migration). The yellow hexagons represent various EU-level instruments, while the blue hexagons represent specific Commission follow-up actions related to the target groups.

Nuoret

- Käyttää teknisen tuen välinettä
- Kannustaa säännölliseen vuoropuheluun ja keskusteluun
- Välttävintä väestökehityksen huolenaiheet
- Lasten oikeuksia koskeva EUn strategia
- Eurooppalainen koulutusalue
- Varhaiskasvatus (suos.)
- Työ- ja yksityiselämän tasapainotamista koskeva direktiivi
- Käynnistää osaamis-potentialin käyttöönottoa edistävän alustan
- Nuorisotakuu (suos.)
- Rakennusten perusparannus-aalto
- Äitysloma-direktiivi
- Osaamishjelma, osaamisen teemavuosi
- Rahoitus: ESR:n, elpymis- ja palautumistukiväline jne.
- Työsyntymä-direktiivi
- Osaamisen edistämismekanismi
- Esteettömyyttä koskeva eurooppalainen säädos
- Pitkäaikais-työttömät (suos.)
- Tukee alueellisia innovaatio-laaksosia
- Riittävä vähimmäistulo (suos.)
- Pankki-palvelujen kattava saatavuus
- Taloustaito-kehitykset
- Käyttää koheesio-politiikan ohjelmien väliainvointia
- Käy vuoropuhelua koheesio-politiikasta
- Yhteistyö-direktiivi

Vanhemmat

- Shistä korttia koskeva direktiivi
- Esittää osajien liikkuvuutta koskevan paketin
- Osaamis-kumppanuudet
- Kotouttamista ja osallisuutta koskeva toiminta-suunnitelma
- Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamis-rahasito
- Yhdistelmä-lupa-direktiivi

Ikääntyneet

- Käyttää ESR:n työllisyyden ja sosiaalisen innovoinnin toimintaloikkaa
- Tukee tutkimusta Horizonin Euroopan kautta
- Parantaa väestötietolastoja
- Muuttaa väestötilastaa

Muuttoliike

Legend:

- ⬡ Keskeiset EUn tason välineet
- ⬡ Euroopan komission keskeiset jatkotoimet
- (suos.) Neuvoston suositus

Edellä lueteltujen sääntelyvälineiden ja poliittisten kehysten lisäksi EU:n tasolla on saatavilla erilaisia rahoitusvälineitä jäsenvaltioiden tukemiseksi. Elpymis- ja palautumistukivälineellä edistetään uudistuksia ja investointeja välineistön neljässä pilarissa.

erityisesti siten, että varhaiskasvatukseen osoitetaan noin 8 miljardia euroa⁶⁴, koulutukseen noin 43,2 miljardia euroa⁶⁵, täydennys- ja uudelleen koulutukseen noin 41,7 miljardia euroa⁶⁶, terveydenhuollon ja pitkäaikaishoidon tukemiseen noin 48,2 miljardia euroa⁶⁷ ja sosiaaliseen asuntotuotantoon ja sosiaaliseen infrastruktuuriin noin 15,1 miljardia euroa⁶⁸. Kumppanuussopimuksissa vuosiksi 2021–2027 jäsenvaltioista 26 on määritellyt väestökehityksen alueelleen merkittäväksi haasteeksi, johon on vastattava koheesiopolitiikan rahastojen tuella. Euroopan sosiaalirahasto plus (ESR+), joka on EU:n tärkein väline ihmisiin investoimiseksi, ohjaa yhdessä jäsenvaltioiden kanssa lähes 7 miljardia euroa sukupuolille tasapuolisen työelämän, yhtäläisten työolojen ja paremman työ- ja yksityiselämän tasapainon edistämiseksi ja 427 miljoonaa euroa työntekijöiden aktiivisen ja terveen ikääntymisen tukemiseksi. Tuleva koheesiopolitiikan ohjelmien⁶⁹ väliarviointi, joka on määrä saada valmiiksi vuoden 2025 puoliväliin mennessä ja jota ohjaavat vuonna 2024 annettavat maakohtaiset suositukset, tarjoaa mahdollisuuden tarkastella näiden alueiden tilannetta ja tarvittaessa muokata koheesiopolitiikan rahastojen ohjelmasuunnittelua. Lisäksi Horisontti Eurooppa -puiteohjelmasta rahoitetaan tutkimusta, jolla vähennetään osaamisvajetta ja puututaan osaamisen kohtaantongelmaan (43 miljoonaa euroa), sekä tutkimusta, jolla vastataan väestörakenteen muutoksen sosioekonomisiin vaikutuksiin (27 miljoonaa euroa).

Väestörakenteen muutoksen tehokas hallinta edellyttää kattavia, laadukkaita ja yksityiskohtaisia tietoja sekä EU-tason ja kansallisen tason valmiuksia kerätä ja arvioida tietoja ja asiantuntemusta asianmukaisten ratkaisujen analysointia ja ohjausta varten. Keskeistä on myös toiminnan koordinointi. Jäsenvaltiot ovat tehneet tai käynnistävätkin parhaillaan arviointia väestörakenteen muutoksesta ja sen vaikutuksista. Näin on tehnyt esimerkiksi **Alankomaat** uuden väestökehitystä vuoteen 2050 käsittelevän valtion komitean kautta. Näiden toimien täydentämiseksi väestöä ja muuttoliikettä koskevat eurooppalaiset tilastot ja EU:n tason väestöatlas tarjoavat jo nyt ennennäkemättömän määrän asiaan liittyviä tietoja, interaktiivisia karttoja ja kaavioita muiden välineiden, kuten maaseudun seurantakeskuksen, lisäksi. On kuitenkin kiinnitettävä vielä enemmän huomiota näyttöpohjan rakentamiseen ja valmiuksien kokoamiseen väestökehityksen suuntausten ja vaikutusten arvioimiseksi ja ennakoimiseksi, mukaan lukien se, miten politiikkatoimia voidaan paremmin suunnitella siten, että niissä otetaan huomioon ikäihmisten muuttuva joukko yhteiskunnissamme. Merkittävä askel tähän suuntaan on ehdotus asetukseksi Euroopan väestö- ja asuntotilastoista⁷⁰. Sen tavoitteena on nykyaikaistaa ja integroida väestökehitystä, kansainvälistä muuttoliikettä sekä väestö- ja asuntolaskentaa koskevia tilastoja.

⁶⁴ Tilanne 28. syyskuuta 2023. Tiedot perustuvat elpymisen ja palautumisen tulostaulussa käytettyyn pilaripohjaiseen seurantamenetelmään, ja ne koskevat toimenpiteitä, joiden ensisijaisena tai toissijaisena politiikan alana on ”Varhaiskasvatus”. Uudempia tietoja ja lukuja elpymis- ja palautumistukivälineestä on myös komission kertomuksessa Euroopan parlamentille ja neuvostolle ”The implementation of the Recovery and Resilience Facility: Moving forward”, COM(2023) 545 final/2.

⁶⁵ Ks. edellinen alaviite. Tiedot koskevat toimenpiteitä, joiden ensisijaisena tai toissijaisena politiikan alana on ”Yleissivistävä, ammatillinen ja korkeakoulutus”.

⁶⁶ Ks. edellinen alaviite. Tiedot koskevat toimenpiteitä, joiden ensisijaisena tai toissijaisena politiikan alana on ”Aikuiskoulutus”, ”Vihreät taidot ja työpaikat” ja/tai ”Inhimillinen pääoma digitalisaatiossa”.

⁶⁷ Ks. edellinen alaviite. Tiedot koskevat toimenpiteitä, joiden ensisijaisena tai toissijaisena politiikan alana on ”Terveydenhuolto” ja/tai ”Pitkäaikaishoito”.

⁶⁸ Tilanne 5. lokakuuta 2023. Tiedot koskevat toimenpiteitä, joiden ensisijaisena tai toissijaisena politiikan alana on ”Sosiaalinen asuntotuotanto ja muu sosiaalinen infrastruktuuri”.

⁶⁹ Euroopan aluekehitysrahasto, Euroopan sosiaalirahasto plus, koheesiorahasto ja oikeudenmukaisen siirtymän rahasto.

⁷⁰ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan väestö- ja asuntotilastoista, asetuksen (EY) N:o 862/2007 muuttamisesta ja asetusten (EY) N:o 763/2008 ja (EU) N:o 1260/2013 kumoamisesta, COM(2023) 31 final.

Käytettävissä olevien välineiden parantamiseksi komissio aikoo

vahvistaa tieto- ja näyttöpohjaa

- muuttaa **väestöatlaksen** dynaamiseksi alustaksi, jolla luodaan ja levitetään tietoa väestökehityksestä EU:n tasolla, mikä helpottaa jäsenvaltioiden välistä tiedonvaihtoa
- tukea Euroopan tilastojärjestelmän puitteissa jäsenvaltioita niiden **väestö- ja asuntotilastojen parantamisessa** ja innovatiivisten toimien täytäntöönpanossa tulevaan Euroopan väestö- ja asuntotilastojen sääntelykehikseen perustuen
- tukea vuonna 2024 **ESR+:aan kuuluvan työllisyyden ja sosiaalisen innovoinnin toimintalohkon** mukaisia analyysitoimia, joissa käsitellään väestökehityksen keskeisiä näkökohtia, erityisesti pitkäikäisyyteen, ikääntymiseen ja pitkäaikaishoitoon liittyviä näkökohtia
- tukea **Horisontti Eurooppa -puiteohjelman kautta tutkimusta** toimintapolitiittisista vastauksista väestökehityksen haasteisiin, mukaan lukien viimeistään vuonna 2025 julkaistava tutkimus pitkäaikaishoidon kasvavan tarpeen vaikutuksista

tukea väestökehitykseen liittyvien politiikkatoimien tarkistamista ja parantamista kaikilla tasoilla

- edistää yhteistyössä puheenjohtajavaltion kanssa **säännöllisiä vuoropuheluja ja keskusteluja** jäsenvaltioiden kanssa väestökehityksen kaikista ulottuvuuksista erityisten rakenteiden ja resurssien avulla
- hyödyntää **teknisen tuen välinettä**, jotta kansallisia viranomaisia voidaan niiden pyynnöstä auttaa kehittämään tai päivittämään kansallisia strategioita, joilla pyritään puuttumaan väestörakenteen muutokseen, erityisesti lippulaivahankkeiden *Youth First*, *Skills*, *aluekehityksen esteiden poistaminen* sekä *muuttoliike ja osaajien houkutteleminen* yhteydessä
- julkaista vuoden 2024 alussa **yhdeksannen koheesiokertomuksen**, joka tarjoaa mahdollisuuden pohtia, miten koheesipolitiikka auttaa jäsenvaltioita vastaamaan väestökehityksen haasteisiin
- **valtavirtaistaa väestökehitykseen liittyvät huolenaiheet** asiaankuuluvissa **EU:n tason** toimintapolitiikkaa koskevissa ehdotuksissa ja tarvittaessa niihin liittyvissä vaikutustenarvioinneissa
- **järjestää vuoden 2024 ensimmäisellä puoliskolla temaattisen konferenssin**, jossa pohditaan, miten järjestelmillä ja toimintapolitiikoilla voidaan ylläpitää pitkäikäisyyttä Euroopassa eläkkeiden riittävyyttä ja ikääntymistä koskevien raporttien keskeisten havaintojen pohjalta

varmistaa, että mitään EU:n aluetta ei jätetä jälkeen

- käynnistää **osaamispotentiaalin käyttöönottoa edistävän alustan** virallisesti 23.–24. marraskuuta 2023 ja jatkaa ehdotuspyyntöjä osaamisen edistämismekanismin yhteydessä
- kiinnittää erityistä huomiota maaseutualueiden väestökehitykseen liittyviin haasteisiin tulevassa **kertomuksessa maaseutualueita koskevan pitkän aikavälin vision**

täytäntöönpanosta

- tukea **sadan alueellisen innovaatiolaakson** perustamista EU:n alueille, joilla innovointitoiminta on muita heikompaa, kohdentamalla rahoitusta 100 miljoonaa euroa Horisontti Eurooppa -puiteohjelmasta ja 70 miljoonaa euroa EAKR:n alaisen alueidenvälisen innovoinnin investointivälineestä (I3)
- käydä säännöllistä vuoropuhelua koheesiopolitiikan rahastoja käsittelevässä **komission asiantuntijaryhmässä**⁷¹ väestökehityksen haasteista ja asiaankuuluvien rahastojen tuesta sen varmistamiseksi, että väestökehityshaasteisiin vastataan asianmukaisesti rahastojen suunnittelun ja täytäntöönpanon aikana
- kehottaa jäsenvaltioita hyödyntämään **koheesiopolitiikan ohjelmien tulevaa väliarviointia** ohjelmien mukauttamiseksi tarvittaessa väestökehityksen haasteiden aiheuttamiin tarpeisiin.

5. PÄÄTELMÄT

Väestörakenteen muutoksella on merkittävä vaikutus elämäämme ja taloutemme kilpailukykyyn. Vaikka pitkäikäisyyteen perustuva yhteiskunta voi auttaa meitä mukautumaan ja hyödyntämään uusia mahdollisuuksia, väestön ikääntyminen ja työikäisen väestön supistuminen voivat pahentaa työvoimapulaan, tuottavuuteen ja julkisten varojen käyttöön liittyviä jo olemassa olevia haasteita ja vaikuttaa kielteisesti talouteen ja koko yhteiskuntaan. Väestökehityksen suuntaukset voivat myös lisätä alueiden ja maiden välisiä eroja, mikä voi heikentää sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja luottamusta siihen, että demokraattiset instituutiomme saavat aikaan laaja-alaista vaurautta ja hyvinvointia.

Euroopan on noudatettava kokonaisvaltaista lähestymistapaa, joka antaa kaikille sukupolville mahdollisuuden toteuttaa osaamistaan ja pyrkimyksiään. EU:n johtajat ilmaisivat Granadassa pyrkivänsä päättäväisesti investoimaan tulevaisuuden taitoihin ja vastaamaan väestökehityksen haasteisiin. Jotta voidaan rakentaa häiriönsietokykyinen, kestävä talous, joka toimii ihmisten hyväksi, ja yhteiskunta, jossa yksilöt voivat hyödyntää potentiaaliaan, on ratkaisevan tärkeää tasapainottaa huolellisesti erilaiset toimintapolitiittiset tavoitteet. EU-tason ja kansallisten politiikkojen olisi annettava ihmisille kaikkialla Euroopassa mahdollisuus sovittaa yhteen perhe-elämä ja palkkatyö. Toimiemme ohjenuorana on koko ajan oltava sukupuolten tasa-arvo, syrjimättömyys, perusoikeuksien kunnioittaminen ja sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus. Koska akuutti työvoimapula rasittaa yrityksiä kaikkialla EU:ssa, myös laillinen muuttoliike ja kolmansien maiden kansalaisten tuloksellinen kotouttaminen ovat elintärkeitä, sillä ne täydentävät osaamisen hyödyntämistä unionissa. Suunnitteilla oleva työmarkkinaosapuolten huippukokous Val Duchessessa vuoden 2024 alkupuoliskolla tarjoaa tilaisuuden jatkaa työvoima- ja osaamisvajeen muodostaman kiireellisen ongelman käsittelyä. Kilpailukykyä koskevan kysymyksen käsittelemiseksi yleisesti komission puheenjohtaja on antanut EKP:n entisen pääjohtajan ja Italian hallituksen entisen päämiehen Mario Draghin tehtäväksi laatia kertomuksen EU:n kilpailukykyyn tulevaisuudesta kesään 2024 mennessä.

⁷¹ Yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen rahastoja käsittelevä asiantuntijaryhmä (CPR-asiantuntijaryhmä), ks. C(2021) 7888 final.

Yhteistyöllä voimme edetä kohti vahvaa, dynaamista, kilpailukykyistä ja yhtenäistä Eurooppaa. Tässä tiedonannossa viitataan keskeisiin uudistuksiin ja investointeihin, joita tarvitaan väestörakenteen muutoksen käsittelemiseksi ja hallitsemiseksi Euroopassa. Kuten edellä todetaan, jäsenvaltioiden poliittisten päättäjien olisi toteutettava niitä kansallisissa ja alueellisissa yhteyksissään koko hallinnon kattavalla lähestymistavalla. Komissio on sitoutunut tukemaan jäsenvaltioita käytettävissä olevien välineiden tehokkaassa käytössä ja jatkamaan niiden kehittämistä. Poliittisten päättäjien olisi edistettävä myös kansalaisten aktiivista osallistumista ja otettava mukaan kaikki toimijat – työmarkkinaosapuolet, kansalaisjärjestöt ja muut – perustaen politiikkatoimensa paikallisiin realiteetteihin. Näin voimme auttaa yksilöitä ja yhteisöjä menestymään edistäen sekä nykyisten että tulevien sukupolvien hyvinvointia.